

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYE KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Egész évre 8 kor. Félévre 4 kor. Negyed évre 2 kor. Papok, tanítók, gazdasági egyleti tagok és közs. előjáróknak egészévre 6 kor., a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 5 kor. — Egy példány ára 16 fillér. Megjelen hetenkint egyszer: vasárnap.

Felolós szerkesztő és kiadóulajdonos

B E T E G H P Á L

Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □ cm.-ként 6 fillér, többszöri közlésnél 4 fillérért közöltek. — Bélyegdíj külön 60 fillér. Nyilt-tér sora 1 kor. Hirdetés és nyilt-tér díja előre fizetendő. — Hirdetéseket e lap részére elfogad minden hirdetési iroda. —

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: B E T E G H P Á L könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. — Kéziratok nem adatnak vissza.

Karácsoni vágyódás és átváltozás.

Negyven évvel ezelőtt a nemzeti vágyódás egy jobb kor után felette magas fokra emelkedett volt. A tiz évvel azelőtti (1849.) nagy temető felett még mind busan fűtörészték a szelek. Abban a temetőben sok drága halott pihent: haza, alkotmány, szabadság s ezeknek vértanui az egy egész nemzedéket csaknem kitévő ifjuság a vezérek nagy részével — duló csaták után. A költő (Tompa) sírván figyelmeztette a kevés idő múltán (1850.) megérkező gólyát, hogy menjen vissza délvidékre, mert itt nem talál hajlékot, a melyre fészket rakjon. Duló ember fergeteg széthányta és elperzselté mind. Boldognak nevezte e tavaszihirdető hű madarat, hogy neki két hazát adott a végzete. Nekünk csak egy volt, s az is elveszett s akkor tenfiad támadt ellened, oh hon; apát fiu, fiut apa kezdett elárulni, s lettél magzatod miatt magzatod hamvvedre!

Ah! emlékezem, emlékezem 40 évvel ezelőttre!

Gyermek diakocská valék. A nemzet Géniusza minket is rendre csókolgatott. Csókjával aludtunk el, s arra ébredtünk fel. Mintha féltő s egyuttal biztató édes anyánk lett volna. Mintha gyakran hallottuk volna a tiz év előtt elnémult szót: Előre! . . .

Az arculvert, megcsufolt és eltemetett nemzeti Ige újra megszületendő, megjelenendő volt a kor méhéből. Az egész Európát, főleg hazánkat borító setét felhőkben mintha villámok czi-káztak volna; Olaszország felől nehéz idő indult Bécs felé (Garibaldi világ). Egyik pillanatban sirtak, másokban mosolyogtak az öregek s utánuk az újonnan serdült ifjuság. Olvasó- és egyházi tanácstermek, egyleti helyiségek, templomok telve voltak városokon és falukon. A Kazinczy-ünnepélyek megindultak, követték a Szécsényi-gyászmenetek . . . Sok éj telt el álom nélkül . . . többször vert fel riadalom . . . Emlékezem . . . emlékezem . . .

Megnült vala a jövendő távolban, közelben. Ez a nemzet, ez a nép talán soha sem imádkozott úgy, mint akkor. „Erős várunk né-

künk az Isten, és paizsunk ellenség ellen“. „Még jöni fog, még jöni kell, egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez száz ezrek ajkán, vagy jöni fog, ha jöni kell a nagyszerű halál, hol a temetkezés felett egy ország-vérben áll . . . S a sirt, hol nemzet sülyed el, népek veszik körül s az ember millióinak szemében gyász köny ül . . .“ Faluk és városok templomaiban, iskoláiban mindennap énekelte kicsiny és nagy, férfi és nő ezeket.

Hazájoknak több százados romlását sirták két ezer évvel ezelőtt a zsidóság jobbjai. E népnek nagy része bujdosott a világon. A hon romlásával alá hanyatlottak az erkölcsök és a vallás. Dorbézolás, kéjelgés, pazarlás, árulkodás, ravaszság, család stb. ütöttek tanyát mindenütt. Zsarnokság, jogtiprás, fosztogatás, népsanyargatás minden felé . . . „Öröködbe, uram, pogányok jöttek és szent templomodat megfertőztették . . .“ „Hajtsd hozzám uram füledet és hallgasd meg kérésemet . . .“ Eme kesergő Zsoltárok síró hangja jött ki olykor-olykor a Sionról . . . A jobbák reménykedtek és esekedtek, hogy jö egy szabadtó, egy eszményi hős, fényes palástban az igazság és erkölcsök fegyverrelével, melyet semmi rozsdá meg nem fogaott, — a ki ujvilágot, s abban új rendet terem a föld kerekén . . .

Ah! minő várakozás remény és esekedés ez is! . . . Hasonló e nemzet 40 év előtti izgalmas esekedéséhez! . . .

Ennek, ezeknek emlékét együttesen kell, hogy megújítsa a karácson . . .

A nemzeti megváltó megjelent, a helyre állított alkotmányban — az emberiségé a bethlehemi jászolyban . . .

S mégis bármelyik oldalról nézett ezen sok idő múltán annyi az üres szív, üreslélek és másfelől annyi a furfang, álszenteskedés, önhasonlesés, kétszínűség s ezeknek társai mind a nemzetben, mind a kereszténységben, hogy valóban felsőbb eszményi hatalomra van szükség, mely egy jobb idő és jobb állapotok iránt erős

vágyat teremtsen az egyesekben és az egészben; vágyat, mely nemes cselekvésre bírjon mindenkít: ama menyekzői tiszta ruha felöltésére, melyben ne legyen többé találos ama melsző megjegyzés és szemrehányás: Tiszták vagytok, de nem mindnyájan.

Ujult erővel álljatok elő egyházak, irodalmi, jótékonyági, közmívelődési s más társulatok, iskolák és hatóságok s öntsetek az egész népbe isteni vágyakat, melyek szorítsák vissza a minden nemű bűnök félelmes tenyészésnek indult növényzetét!

Mondjátok meg ismétlen és felrázó hangon az embereknek, hogy ne támaszkodjanak másokra, hanem lépjenek ök maguk a nemes cselekvés terére, hogy rázzák le magukról bűnös hajlamaik és gonosz szenvedélyeik rablánczeit, — nézzenek saját lelkiismeretök tükrébe és lássák meg önmagukat, hogy az általános megváltozást csak az egyesekben és családokban megtörténő nemes irányu változás idézheti elő, — hogy nézzenek az ilyen felett örvendő karácsoni fényes égre s egyuttal hallják meg, hogy immár a fejsze a fának gyökerére vetetett s minden fa, a mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágatik és a tűzre vetetik.

A bethlehemi jászoly körül és felett ilyen szózat hallik s a magyar alkotmány frigidájáról ez visszahangzik, mert nálunk a jóból sokkal több a látszat, mint a valóság, a rosszból pedig a valóság sokszorta több, mint a látszat.

Építeni kell a Megváltó eszközeivel, különben leszen még több sirás, rivás és fogcsikorgatás!

(D. I.)

Az állategészségügy államosítása. Amennyiben az állategészségügyi közszolgálat államosítására vonatkozó törvényjavaslat előkészítő munkálatai nemcsak a gazdaságközönséget érdeklik, hanem általában széles érdeklődés kíséri a közszolgálat e jelentékeny részének államosítására vonatkozó kezdet, nem lesz érdektelen ha jelezzük, hogy a földmívelésügyi minisztériumban e hónap 14-én megtartott szaktanácskozmány után az előadói

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCZÁJA.

Riczi.

(A „Székely Udvarhely“ eredeti tárczája.)

A kelő napsugár áttör a függöny nyíláson s éppen eltalálja a Riczi nyughelyét. Fehér kis párnáján még nyugodtan alszik a rózsás arcú apróság. Kővér kezecskéivel belekapaszkodik takarója fodrába és áimodik. Álma szép, álma édes, mert a piros ajak elmosolyodik, a rózsás arezon gödröcske támad. Két fehér gyöngy villan ki a mosolygó szájából, a másik pillanatban ragyogó szempár segít nevetni a piczike szájának.

Nyugtalan ide-oda mozgás s aztán egy édes, követelő hang sipítja: „titi, titi, titi!“

Ez a reggeli kérdés. Nehány perc s az Édes ott csüng kielégítve a mamán. Megizzad, olyan mohón szivja az édes anya tejet.

Majd játékra fogja a dolgot. Felül, körülnéz, értetlen beszéddel adja tudtára ébren létét s ha nem veszik számba csöndes motyogását, hangosabbá válik. Addig sikoltoz, rugdal jobbra-balra, míg testvérei is fel nem ébrednek. Hiába ő a nagy hatalom a háznál. Neki még nem lehet parancsolni.

Riczi hangosan felnevet, tapsol. Megérkeztek testvérei, azoknak szól a nevetés. Kezek, lábak össze-elegyednek, van hanczurozás, csengő, édes nevetés.

S ez tetszik a csöppségnek. Ő kiabál lehangosabban, ha valami nagyon kedvére van. A kis párnák ide-oda röpködnek, a takaró a földre kerül. Riczi bedugja fejét a párnába s onnan kiáltoz „tútu“. Tessék őt megkeresni — elbujt.

Nevetés — sikongás — kacagás és sirás . . . Mert a reggeli játék nem végződhetik e nélkül.

Riczi belemarkol a nénye hajába s ez elpityeredve nyögi: „eressze el — fáj.“ Mire a legnagyobb, a fiu komoly képpel erősítgeti: „Ennyicskéért én nem sirnék. Hagyja el, ne sirjon. Riczi kiesi füles, nem tudja, hogy fáj.“ S mindjárt kész a béke.

En Istenem mily gondnal, mily édes féltő gondal vesszük öket körül. Mi lesz belőlük? Engedi-e Isten felnevelnünk öket? . . . Avagy elmaradnak apátlanságtalan . . . Olyan fázós-rémítő gondolat ez.

S hátha szép reményeink teljesednek, ha lassanként valóra válik, a mit mindenikről bölesőjélt kezdve szépet, jót elgondoltunk . . . Add ezt uram Isten!

A világon nincs edesebb érzés, mint azt a magával tehetetlen, apró kis jószágot szeretni. Csokolni puha orcáját, selyem haját, fitos orrocskáját. Csodálatos, minden kis babát fitos orral képzelek. Miért? mert a Riczi orra is fitos.

Riczi tudós kis portéka. Nagyon jól tudja hol áll a czukor s ha arra visz utja, mutogatással-gögiessel kikunyorol egy darabkát. Tudja, hogy ha apának a lábát átfogja s térdére fekteti formás kis fejét, akkor meghintáztatják.

Tudja, hogy ha valamit nagyon kér, de kérését nem hajlandók teljesíteni, csókot kell adnia és a Riczi csókja gyakran puhítja meg apát-mamát. Általában a mi hunczutság — azt ő igen hamar megtanulja és gyakorolja.

Riczi féltékeny. Ha bármelyik testvére átöleli mamáját és incselkedve mondogatja: „ez az én mamám“. Riczi megharagszik, szemöldökét összehuzza, kiabál, taszigálja testvérét s apró kezeivel csattanós ütéseket mér az incselkedőre.

Hiuság is van benne. Szép Riczike, szép mondogatjuk neki, erre nevet. De fordítsunk csak a dolgon és mondjuk az ellenkezőjét, sirásra, sőt panaszra fogja a dolgot. Rámutat a csufolódóra, aztán apja vagy anyja felé fordul és mond szaporán, haragos érthetetlen nyelven s nem nyugszik, míg a csufolódót meg nem fenyegetik.

Eddig csak mászni tudott, most jár. Mekkora öröm, meglegedés, mikor a kis gyermek megindul. Olyan kedves ügyetlenséggel teszi meg az első lépéseket.

Szája nyitva, karjait előre nyújtja, felve és mégis örvendő tipog egyet-kettőt. Csetlik-botlik folytonosan,

előbb kettőt, hármát, aztán mind többet próbál lépegetni, míg egyszer csak azt vesszük észre, hogy jól jár.

Jár a szoba sima padlóján, de hát az udvaron? Ott megérzi, hogy magára még nem tudna jól menni s kecsesen nyújtja kezeit segítség után.

Járni már tud s a beszéd is megjön lassanként. Apa, mama, már régóta járja, egyenként megtanulja a mi szükségesebb neki. Elferditve, édes gagyogással ejti ki a szavakat, nem is érti meg azt más, csak az édes anya. Annak a szíve megsugja, mit akar Riczi. Hanem a nemet azt pompásan kiejti ám! Mihelyt olyasmit emlegetnek előtte, a mi nincs inyére, hangosan tiltakozik „nem, nem!“

A mi pedig tetszik neki, azt folytonosan mondja vagy csinálja. Ha testvéreit látja összetett kezekkel imádkozni, ő is összekulesolja kezecskéit és nyilt tekintetét mamára függesztve mond, mond nagy komolyan, azután rendre megy, kezét csókol s ezt napjában többször ismétli. Ennivaló, édes Riczi ilyenkor.

De hát mikor nem az? Hiszen még a sirása is kedves, négy-szögüre huzódik a szája, kipirul és teljes erővel tör ki a vihar. Sir, keservesen sir, közbe gyors egymásutánba kiáltja: „mama, mama!“

Pedig nem történt egyéb, mint hogy öklönyi nagyságu czicza a ruhájába kapaszkodott. Mert a ravasz állat megérzi, hogy Riczi fél tőle és bátran körülugrándozza, játszik Riczivel.

Mindennap várjuk a Riczi fejlődését s az egész ház örvend, ha valami újat produkál. Kis zsarnok ő, korlátlanul uralkodik mindenikünk felett.

Napestig játszik, szaludgál, pihenése nincs, hanem aztán a mint szürkülni kezd, Riczin is meglátszik a fáradtság.

Nyugtalanokodik, zsémbes, semmi sincs kedvére. Csak akkor derül föl arczocskája, mikor vetkőztetni kezdik. Szintén mohón nyújtogatja lábacskáit, huzzák le a cipőt, srímlit, hamar le a felső ruhával . . . Riczi nagyon álmos, lehajlja göndör firtós fejét, felpillant fátyolozott szemekkel és alszik aztán szépen, esendesen. Jó éjszakát. Édes, jó éjszakát! . . . R . . .

tervezeten milyen módosítások történtek. Mint értesülünk, a földművelésügyi miniszter a községeknek és városoknak a költségekhez való hozzájárulására vonatkozó tervet elejtette, valamint mellőzte azt a tervet is, hogy a községek és városok az állatorvosok részére természetbeni lakást lesznek kötelesek kiszolgáltatni; másfelől pedig az államosított állatorvosi közszolgálat tekintetében a törvényhatóságoknak jelentékeny befolyást kíván biztosítani. A marhalevek után járó díjak megszabása tekintetében pedig oly megállapodás létesült, hogy a díjak a sertés, kecske és juh után egyes darabonként kisebbek lesznek, minél fogva az államosítással járó költségek a kis egzisztenciákat terhelni nem fogják. Az idegenszerien hangzó „kerületi” és a „kör” állatorvos elnevezés helyett „törvényhatósági, illetőleg járás, városi m. kir. állatorvos” lesz az állami állatorvosoknak a czíme s szolgálati viszonyuk akként szabályoztatik, hogy az állami állatorvosok a szorosán vett szakszolgálatról eltekintve, az illető első vagy másodfokú közigazgatási hatósághoz az állategészségügyi szolgálatra nézve alárendeltségi viszonyba helyeztetnek.

A falusi koresmák korlátozásáról.*

(A székely vármegyék közgyűlési tagjairól.)

A „Székely-Udvarhely” mult számának első cikkelyében igyekeztem megvilágítani a czimül vett ügy egyik oldalát. Most áttérek egy másik, szintén igen fontos és a mi viszonyainkat közelről érintő állapotnak felülvizsgálására.

Ugyanis, maga az országos egészségügyi tanács adja a vészjel, hogy a száraz-betegség (tüdővész) nagyon elterjedt s feletté nem pusztít. Betülja a köpdőst a nyilvános helyeken, mert a sputum a ragályt tovább adja. Még ez sem elég. Szánatóriumok (gyógyintézetek) létesítése céljából országos gyűjtést indítanak. Beszél, ir, fut, farad, adakozik a nemes szívű sokaság. Nagyon szép, de egyáltalán szomorúan neveléses. Maga a részben — és itt tisztelet a kivételnek — szintén korhelykedő orvosi kar jól ismeri a koresmai életet s az ottani „finom” levegőt. A koresmákban pökdősnek legfőbb a bagózó, pipáló, szivarozó írők reggeltől estig, a kiknek nagyrésze fulladós, köhögős, tehát tüdőbajos; a legtöbb koresma padozata e miatt olyan, mint a pajták hidalása, ha minden másnap felmosásik is.

A koresma e tekintetben is a legjobb szánatórium felnöttek és főleg gyermekek számára. A városi koresmák legnagyobb része is ilyen.

A falusiak legnagyobb része régi épület. A nedves, omladozó kőfalak gombákkal tele, az udvar piszokfészek, a kut mellett trgyadomb egész nyáron, hol juhkeleket tépásznak a tyukok. A városiak legnagyobb része is ilyen, gyalázatára a tulajdonosnak, rendőrségnek, orvosi tanácsnak. Ezek aztán a szánatóriumok, dinamittal kellene mindeniket légbe röptetni.

Csinálhatjátok a szánatóriumokat faluról-falura, városról-városra, csak legyen mivel, a míg a koresmák reggeltől késő estig nyitva állanak, a míg az lesz a gazdák, felnőtt ifjak és gyermekek gyűlhelye főleg az év kétharmad részén keresztül.

Ezt az állapotot a gyengén pártolt és gyéren látogatott olvasó körök, énektanulási stb. esték vajmi kevésbé változtathatják meg. Kevés az eredménye a sok buzgó törekvésnek.

Feltétlenül el kellene rendelni főleg falukra nézve, hogy a helybeliek vigyék el a koresmából a megvásárolt italt haza, vagy a sógorékhöz, mert ott meginni nem szabad. Idegenek révén se legyen szabad helybelieknek ott iddogálni. Vigye magához a vendéget mindenki italostól. Így a koresmáros olyan kereskedővé változék, mint a fűszeres.

Az igaz, hogy így a hamis mérték használhatása, vizezett italok kiszolgálása s valótalan számlák megszüntetése s a mily nagy előny lenne a közönségre, éppen oly hátrány a most pénzben uszó koresmárosokra nézve.

Csak vékony koponya mondhatná azt, hogy ez az intézkedés a bortermelésnek, szeszgyártásnak s ezzel kapcsolatosan a gabona értékesítésnek, marhahizlálásnak hátrányára lenne, s így feletle nagy közzgazdasági károkat, fogyasztási adók csökkentését idézné elő. Ismétlem, hogy ilyen ellenvetéssel csak rövid látókörü felfogás állhatna elő, ha mindjárt a fogyasztási adók valamely intézője lenne is az. Elvinnék a bort, szeszt, gyümölcspálinkákat külföldre is jó pénzért, ha csakugyan felesleg maradna. De az ily nemű legrosszabb esetben is óriási nyereség lenne egészségi, erkölcsi és magán vagyoni tekintetben.

Még a szolgabírák is panaszzolják, hogy nem bírnak a koresmárosokkal. Ha nagy ritkán feljelentik valamelyiket hamis mérték használataért, vagy hamisított ital kiadásáért, szigorú büntetést szabnak ki, de a felsőbb hatóság neveléses 1—2 forintra mérsékli többszöri ismétlődés esetén is.

Eppen itt van a dolgnak forduló pontja. A koresmárosok a falusi képviselőségeknek mindnyájan, a megyeieknek pedig nagy része virilis tagjai; a nagyobb bérlok és szeszgyárosok szintén.

A koresmárosok, bérlok és gyárosok e szerint nagyhatalommal rendelkező szent gyülekezet; buktat, vagy felemel.

Nohát csak rajta. Nem vesztegetem a tentámat tovább. Engedjék önök tovább is magok mentére a koresmákat.

Az országban minden ügyvéd tud példát arra, hogy falusi koresmáros nemcsak több száz, hanem egy ezer négyszáz forint hitelkötvetelés felhajtása módjairól is beszélt vele s mégis nagygazda mindenki, nagy eszládot tart urilag mindenki s nem bukik el egyik is, mint a más kereskedők. A székelyek egymás szemét akarják kivájni a felett, hogy melyik lehessen koresmáros, mert az egyuttal a falu vezetője és basája is, a mit a feletle olesó cserevásári alkalom is nagyban elősegít. A régebbi keletet, már megtelepedett koresmárosok még gyermekeiket sem indítják iparra, mesterségre, mezőgazdaságra stb.

* Ezen cikkelyt, mely nagyhorderejű ügyet tárgyal, közöljük bővebb megbeszélés, vitatás céljából.

Legjobb életmód a koresmárlás, a mi ma egyértelmű a közönség nyuzásával, az erkölcsök és egészség rontásával, a vagyoni romlás, családfelemlás stb. okozásával falukon és városokon.

Ha jönnek látják tegyenek előterjesztést, indítványt a koresmák üzeme korlátozására, különben ne nevezék magokat a közbő munkálására hivatott vezéreknél. A míg pedig ez megtörténhetnék, az alispán urak felsőbb rendelet nélkül saját felelősségükre is tehetnének e tekintetben valamit, ha van bátorságuk hozzá.

Ennyi nekem is legyen megengedve itt a bortermő vidék határvonalán, az iparkamara szíves elnézésével.

Zsáki Keckés Ábrahám,
serfőző.

TANÜGY.

Az osztatlan iskola tanítás-terve.*

Székfoglaló beszéd. A Magyar Paedagogiai Társaság ülésén elmondotta Földes Géza.

Mélyen tisztelt Társaság!

Az első szó, mely ajkamról e helyen elröppen, legyen a köszönet és a hála szava. Köszönöm, hogy engem a társaság tagjai közé megválasztottak. Köszönöm azért, mert ezzel alkalmat adtak, hogy önmóltól tanuljak, hogy lelkesedésükkel én is lelkesedést merítsek. Köszönöm azért is, mert e megüszelletes után eszméimet, gondolataimat ide hozhatom s innen megtisztulva, az önk tudásával megacélozva vihetem ki a mindennapi élet piaczára.

Ezek után engedjék meg, hogy én is hódoljak ama régi szokásnak, mely az ilyen tudományos társaságok új tagját székfoglaló beszéd elmondására kötelezi. Tulajdonképpen ez alkalommal programot kellene mondanom, ezt azonban én feleslegesnek tartom. Életem, munkálkodásom annyira a nyilvánosság, hogy a programom elmondásával csak unatnám önmólt. E helyett engedjék meg, hogy a napi aktualis kérdések közül egyet ragadjak ki és arról itt a legilletékesebb fórum előtt mondhamm el véleményemet.

Most, mikor az ország közoktatásiügyi tanács a különböző iskolák számára lízas sietséggel szerkeszti az új tanítás-tervet, azt hiszem a legfontosabb ezek között az elemi iskoláé. Fontosnak jelzem pedig ezt azért, mert a miniszter a nagyobb tanító egyesületekhez vélemény nyilvánítás végett elküldötte az „osztott (hat tanító) elemi iskola tantervét”. S minthogy a különböző tanító egyesületek véleménye egyáltalában nem nyilatkozott arról, hogy az osztott és osztatlan iskola számára a külön tanítás-tervet szükségesnek tartják-e, felvetem én azt a kérdést itt. Egyáltalában nem törődöm azzal, hogy az én véleményem diadalra jut-e, de azt igenis óhajtom, hogy e díszes társaság nyilatkozhassék.

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy mutassam be, milyen a törvény szavai szerint, vagyis a papíron az osztatlan iskola.

Az 1868. 38. t.-cz. 27. § a ugyanis azt rendeli, hogy egy tanteremre 60 tanulónál többet számítani nem lehet. Ez a szám azonban nem a tényleg iskolába járó gyermekek száma, hanem a szabály szavai szerint „a jární kellő” tanulók száma. Így tehát a 60 tanuló közé oda kell számítani az esetleg testileg fejletlen gyermeket is, de oda kell számítani azokat is, akiket az iskolai év kezdetén felsőbb iskolába visznek szülei. A törvény szerint tehát a 60-as számnak is a lehető legritkább esetben sikerül összeverődni.

Tegyük fel azonban, hogy az osztatlan iskola népessége 60 tanuló. Ez esetben az egyes évfolyamoknak megfelelő osztályokba 10—10 tanuló tartoznék, de mivel az első osztály növendékei testi és lelki fejlődésben nagyon is elölbőzők, az arány már az első évben megzavarodik úgy, hogy az első osztály népessége 15-re emelkedik és az 5—6. osztály népessége együtt adja ki a 10-et.

Ugyancsak a 68. évi 38. t.-cz. 32. §-a rendeli, hogy az iskolafentartó az összes tanuló számára — tehát szegénynek és gazdagnak — az iskolai év megkezdése előtt beszerzi az iskolai könyveket, a tanításhoz és a tanuláshoz szükséges eszközöket s ezeket a tanító kiosztja és az árát a tandíjjal együtt a gondnok szedi be.

Tehát a tanuló és a tanító minden fennakadás nélkül kezdi meg munkáját.

Rendeli továbbá a törvény 4. §-a, hogy az iskola műiasztó gyermek szülőjét fokozatos büntetésekkel kell kötelességének teljesítésére szorítani. S mindezekon kívül köteles az iskolások, gondnokság, tanfelügyelő folyton ellenőrizni a tanító munkáját s ha akármilyen bajt, hanyagságot, vagy hiányt látunk, tüstént segíteni rajta.

Azt hiszem ezekkel a törvény elég szépen biztosította az osztatlan iskola munkálkodásának alapfeltételeit. S hogy ez az iskola valóban áldásosan is működjék, e feltételek mellett kizárólagosan a tanító lelkes munkájától függ. És ezzel én is elterem a felvetett kérdésemnek a csuesához: megfelelő-e a tanító az eléje szabott feladatoknak?

Nyugodtan felelem rá, hogy meg. És e feleletem után engedjék meg, hogy az elméleti okoskodás teréről léphessék át a gyakorlati életbe. Mint egykori elemi iskolai tanító magam is tanítottam osztatlan iskolában. Beszélhetek tehát tapasztalataim alapján is. De résznit hivatalos, résznit magán uton elég alkalom volt osztatlan iskolában tanító kollegáim munkáját is megfigyelni. Ezeknek az alapján állíthatom, hogy a rendes egy tanító iskola mindig el tudja végezni a munkát, a mit elvzgett a hat tanító iskola.

De ne fogadjuk még a tapasztalatot se el feltétlen bizonyítéknak. Próbáljuk meg a matematika segítségével a bizonyítást: hat tanító egy év alatt 6X60, vagyis 360 gyermeket oktat, kevesebb-e ez, mintha egy tanító egy év alatt 60 gyermeket tanít? — Azt hiszem, hogy nem.

Azt elismerem, hogy egy teremben 60 gyermeket hat osztályba sorozva tanítani nehezebb, mint az egy osztályból álló 60 gyermeket. De viszont e nehézséggel szem-

* Iró szívésségéből közöljük ezen, nemcsak paedagogiai, de szociális szempontból is fontos cikket.

ben is bizonyos előnyök is vannak. Az osztatlan iskola tanulója a magasabb osztály tanulni valójából előzetesen semmit sem hallott, tehát a tanító a tanításhoz sokkal nagyobb alapossággal foghat itt, mint az osztatlan iskolában; ha a tanító akármelyik osztálylyal közvetlenül foglalkozik, a magyarázatára akarva-nem akarva valamennyi tanuló figyelmezt. Hogy ugynevezett esen les foglalkozást rendelt a másoknak, ezzel a figyelmet elvonni egészen nem tudja az ő magyarázatától, hisz a esendes foglalkozást úgy előkészítette, hogy ez valami tulságos, megfeszített figyelmet nem kíván. Ez az oka aztán annak, hogy amikor a következő évben az új osztálynak ismét ugyanazt tanítja, tanítványai már ismerik a tárgyat s a tanító munkája bizonyos fokig az is nélt-re és összefoglalásra sülyed. Hát még mennyit segíthet magán a tanító az ügyes csoportosításokkal, összevonásokkal is. És végül fel kell említenem, hogy az osztatlan iskola tanítója előtt a tanultak számokérése, vagyis a feleltetés egyáltalán nem okoz gondot, míg az osztott iskola tanítójától ez rabolja el az idő nagy részét.

Azt hiszem, már eddig is sikerült bebizonyítanom, hogy az osztatlan iskola számára nem szükséges a külön tanítás-terv.

A közoktatási tanácsban azonban komolyan dolgoznak a külön tanítás-terven. Sokat gondolkoztam, hogy miképpen került ez a külön tanítás-terv kérdése a szövegre. A tanítók részéről, akik rendez viszonyok között munkálkodtak, panaszt soha sem hallottam s ha itt-ott fel is hangzott a panasz, ez azok ellen irányult, akik a törvényt számba sem veszik. De látam, hogy a tanító-képzők gyakorló iskolában is szépen elvégzi minden gyakorló tanító a munkáját és a lehető leg-helyesebb utavalóval látja el az ifju tanítókat.

Azt hittem, hogy a tanítás-terv készítő emberek az ideális állapotokat tekintik csak és azzal nem törődnek, hogy a hanyagság és rendtelenség milyen állapotokat teremt. Azt hittem, hogy az osztott és osztatlan iskolákat csak a törvényben körülírt forrájában ismerik és a törvénytelen valóságától undorodva fordulnak el. És ezzel a meletséget is megtaláltam számukra, de azért nem szeretném a helyeslést is megadni törekvéseikre.

Az az osztatlan iskola, amit a közoktatási tanács tanítás-terv készítői láthattak, nem olyan, mint amilyent én ez alkalommal lerajzoltam. Abban az iskolában nem 60, hanem 80, sőt ennél is több tanuló szorong. Abban az iskolában a tanítás kezdetétől az első hó, a végét pedig tavasszal az első zöld fü jelzi. A mulasztó szülő büneiert a tanító szenved s még az iskolai év közepén sem jut a legtöbb gyermek iskolai könyvhöz. Az ilyen iskolának létele is törvény sértés. Az ilyen iskolában a tanító a Szizifus követ hengergeti a hegytetőre, de ez a kö mégis mélységben van. Az ilyen iskolában minden esztendőben csak az eredménytelenséget lehet konstatálni s ha ebből tanuló kerül a felsőbb iskolákba, csak nyomorogni fog, de tanuló társaival együtt haladni nem tud.

Es most elő állanak a tanító „védelmezői” és ki-mondják a nagy szentenciáit: az osztatlan iskola nem is taníthat annyit, mint a sokkal kényelmesebb viszonyok között munkálkodó osztott iskola.

Es ha ez az ál-okoskodás csakugyan győzedelmeskedik és az osztott iskola a lehető legesekélyebb mértékre redukált tanítás-tervet kapná is, vajjon ez ehhez fűzött reményeknek is így megtudna-e felelni? Vajjon ha csak azt kívánók az osztatlan iskolától, hogy olvasni, írni és számolni tanítsa csak a növendékeit, meg tudja-e tenni, ha alig négy-öt hónapig járunk a tanulók iskolában, ha nincs olvasó könyvük, ha ekkor is annyit mulaszt mindenki amennyit akar?

Ime ide vezet a külön tanítási terv, hogy az elmélet emberei segítségére sietnek azoknak, akik uton utfélen csak a törvényt sértegetik, akik kötelességeik teljesítése helyett panasszal vezetnek félre a közzveleményt. És hogy e felvezetés miképpen sikerült, mutatja a külön tanításterv eszmje.

Ezek voltak azok is, akik az osztatlan iskolát, szükséges rossznak kikáltották. Miért? Mert nehezebb viszonyok között teljesíti kötelességét; mert több ügyességet, fokozottabb köteleesség érzetet követel a tanítóktól ez, mint az osztott iskola. De azt talán meg sem gondolták, hogy Magyarország 17000 népiskolája közül 12000 az osztatlan iskola. Tehát a többség „szükséges rossz” nem lehet, hisz a mivel Nyugat államaiban is mindenütt több az osztatlan iskola, mint az osztott, amiképpen a világ minden országában több a kis falu, mint a nagy falu, vagy a város.

(Vége köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Boldog karácsoni ünnepeket kívánunk lapunk t. előfizetőinek, munkatársainknak és általában minden olvasónknak!**

— **Távozó főszolgabíró.** Benedek Imre, a homoródi járás főszolgabírája — mint értesülünk — nyugdíjazás iránti kérését beadta.

— **Megjutalmazott eselések.** Oly ritkaság mai nap már a hűséges jó eseléd, hogy az ilyen valódi érdemszámban vehető. A földművelési m. kir. miniszter Hol-lak Arthur főispánunk előterjesztésére: Kőrő Sándort, ki Kemény Béla bárónál 50 évig; Balázs Imrét, ki özv. Bence Baláznánál H.-Sztpálon 15 évig és Csiki Andrást, ki Pálffy Dénes földbirtokoznál Tarsafalván huzamos időig szolgált — díszoklevéllel és 50—50 korona pénzzutalommal tüntette ki.

— **Véglegesítés.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Janecsek József helybeli m. kir. áll. kö-és agyagipari szakiskolai ideiglenes minőségű művezetőt, jelenlegi állásában véglegesítette.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyi m. kir. miniszter Kozma Gyula kolozsvári kir. főügyészt a marosvásárhelyi kir. főügyészhöz helyezte át.

— **A „Polgári zenekar”** f. hó 27-én (szerdán) este, az iparos Önképző-egylet nagytermében „Fillérestély”-t rendez, a következő műsossal: 1. Nyitány, játssa a helybeli első zenekar. 2. Duetto a Lucziából, harmonium kíséret mellett énekelik Koronkay Ferenc és Szántó Ferenc egyt. tagok. 3. Szaval Veres Nelli k. a. 4. Részlet a

„Büvös György kamag hegedű Hugó k után 12 estélyek József,

megérik megyei szemétk adózó p reményű adózás szaporod lehet. N — fizet Megfizet legyen. t tervbe v tegetni v

nyug. f0 megyébe egyhang egy buz lelküsmé megyéni

székely lunkban miatt — nek. Adó

hatóság nunk elr sét. Fő szönetét vezetése jgyzésé rozat be a tárgya és legs érdeklő krt a tis porodása jobb a s artana a lendő al a többit h lyezni csatolás uvonalb átadása hálózatú so és te homoró a közp nyujt a Több k alapo-ab tukat ne les egytő lában ug ken közs a nép ja irányzat tett által pánunk t szola ast szabad k közzgyüle lako. vgy gánkn fe pontból a jky hit mely ut csz)ltak)

nek — e az illeték sem fog ellenkező nos fuva a székely zonyára Simont,

eson első kedvelői helyi szadalmi játék bel

közzgyüle alatt e f jövő szá

1900. jan A Dalsgy sikerült napokban hogy a t hirneveh

13-án t hiány n seken — a legfő Gábor i ispánt, szükség korlátai által az nak Láz

„Büvös vadász“ cz. operából, szárnykürtön játsza Láng György egyt. tag, harmoniummal kíséri Morascher Hugó karnagy. 5. Szaval Papp Sándor egyt. tag. 6. „Pusztákia“ hegedű szóló, zenekar kíséret mellett játsza Morascher Hugó karnagy. 7. Zene, a helybeli első zenekar. Műsor után 12 óráig táncz. Belépti díj, mint a rendes fillér estélyeken. Rendezők: Rájk Róza, Sepsí Juliska, Felméri József, Kökösi János.

— **A pótdó,** mely soká kísértett városunkban, megérkezett: iskolai, községi, vármegyei építési, vármegyei közkórházi és állami betegápolási, valamint szemétkihordási stb. címek alatt. Mult héten minden adózó polgár megkapta az intést s a ki azon boldog reményben ringatta magát, hogy ezévre leszámolt az adózással — kellemlenül csalódott. A város terhei szaporodnak. A drága pénz miatt kölcsönhöz jutni nem lehet. Nekünk pedig — bármily drága legyen is a pénz — fizetni hazafias kötelesség. Most még enyhe a pótdó. Megfizetjük tehát könnyebben. S hogy súlyosabb ne legyen, az városi képviselőtinktől függ. A már korábban terbe vett kölcsön felvétele elodázhatlan szükség. Vesztegetni való idők nincsenek.

— **Jegyzőválasztás.** Kénosy Géza, vármegyének nyug. főjegyzőjének Kénosy Bélának derék fiát Csikvármegyében Gyergő-Remete igen tekintélyes nagyközség egyhangulag községi jegyzőjének választotta. Kénosyban egy buzgó, törekvő tisztviselőt nyert az illető község s lelkiismeretes, pontos és szakképzett egyént vármegyének.

— **Székely Hangok.** Tarcsafalvi Albert tehetséges székely pótlánk ily című verses kötete — a kiadóhivatalunkban felhalmozódott és halasztást nem tűrő munkák miatt — új-év napjára lesz szétküldve az igen t. előfizetőknek. Addig is szíves türelmet és elnézést kérünk.

— **Rendkívüli közgyűlés.** Vármegyének törvényhatósági bizottsága e hó 19-én Hollaky Arthur főispánunk elnöke alatt tartotta meg rendkívüli közgyűlést. Főispánunk rövid és tartalmas megnyitójában közönlétét nyilvánította a megjelenteknek. A jegyzőkönyv vezetésére felkért a főjegyzőt és a szóásra jelentkez k jegyzésére Szabó Gábor aljegyzőt. A napirend a tárgysorozat beosztása szerint megállapítván, kezdetet vette a tárgyalás, mely mondhatni mindvégig a legnagyobb és legszebb tárgyalással, az ügyek iránti meleg érdeklődéssel folyt. A pénzszerkevényektől felmaradt 1 krt a tisztviselői nyugdíj-alaphoz, mint a melynek szaporodása igazán ohajtandó volna — hozzászólottak. Ez is jobb a semminél. Egy farsangi multság rendezése nem ártana az alap gyarapítására! A házi pénztárban kezelendő alapok összegét 30000 frtig az udvarhelymegyei, a többi pedig a helybeli két takarékpénztárba fogják elhelyezni. Nagyonb vita keletkezett a Szombafalva idecsatolásával e város területére eső utzakaszknak a tvh. úvonálból való kihagyása és a város kezelésébe való átadása felett. A kérdés függőben maradt. Lesz telefonhalozatunk. Damokos Andor dr. alispánunk előterjesztése és tervezete szerint egyelőre a székelykeresztúri és homoródklándi szolgabírói hivatalok lesznek összekötve a központtal. Ez egyelőre ki sem számítható nagy előnyt nyújt a vármegyének közigazgatásának előbbre vitelében. Több község költségelőirányzatát tárgyalta s mégpedig alaposabban, mint valaha. Egyes községek a szabályzatokat nem tekintve, fizetésemeléseket tettek, mit a közgyűlés egytől-egytől kiszemelgetett a költségtervekből s általában úgy a vármegyei köz, mint a közigazgatási üléseken közsegeink gazdálkodásai — jólesőleg tapasztaltuk — a nép javára irányítottak. Városunk jövő évi költségelőirányzatánál: volt egy kissé heves vita az egyes tételre tett állandóválasztmányi vélemény miatt. Azonban főispánunk tapintatos vezetése folytán, a pro és contra felszóla átok által kiegyenlített nyert. Maros-Vasárhely szabad kir. város kvótás tiltakozását tudomásul vette a közgyűlés s az állandó választmány véleményéhez csatlakozván, feliratot nem intéz. A Brassai emlékbizottságának felhívását gyűjtés végett alispánunk kiadta. Az 52 pontból álló tárgysorozat d. u. 1 óra felé véget ért, mely után főispán életetésével, a közgyűlés tagjai szétcsútlak.

— **A frt és kros váltók,** melyek még kiállítva nincsenek — csakis 1899. december hó 31-ikéig cserélhetők be az illetékes kir. adóhivataloknál. Ezen határidőn túl sehol sem fogadják el.

— **Ne bántsd az állatot!** Szomorú vége lett ennek ellenkezője miatt Szentgyörgy-Oláhfaluban Simon János fuvarosnak. Egyik lova a hámban lefeküdt s ezért a székely útleitelt kezdte ostorával. A szegény — bizonyára kifáradt — ló kinjában annyira megrugta Simont, hogy pár perc múlva kiszenvedett.

— **A székelykeresztúri műkedvelő társulat** karácson első napján egy egészen új szindarabbal műkedvelői díszelőadást rendez. Előadják Szabó Kálmán helyi szerző „Karácsony“ cz. énekes színművét a társadalmi életből 4 felvonásban. A behleheimi pástorjáték beleszövésével.

— **Városunk képviselőtestülete** ez évi IV. rendes közgyűlését Gyarmathy Dezső dr. polgármester elnöke alatt e hó 20-án tartotta meg, a melyről térszűke miatt jövő számunkban hozunk tudósítást.

— **A helybeli székely dalosok** hangversenyére, mely 1900. január 14-én lesz, nagyban folynak az előkészületek. A Dalsgylet vezetőinek közreműködésére a legjobb erőket sikerült megnyerni. A meghívók és részletes műsorok a napokban szétküldetnek. Annyit előre is jelezhetünk, hogy a műsor méltó lesz a székely dalosok régi jó hírnevéhez.

— **Vármegyének közigazgatási bizottságának** e hó 13-án tartott havi rendes üléséről mult számunkban tért-hiány miatt nem hoztunk tudósítást. Az előadói jelentések — melyeket tudomásul vett a bizottság — kívül, a legfontosabb, illetve közérdekű tárgyat az Ugron Gábor indítványa volt. Erre a bizottság utasította alispánt, hogy jövőre az adókievetésnél a körjegyzőknek szükséges segédmunkásokra vonatkozólag a törvény korlátai között korrendelileg intézkedjék. Főispánunk által az alispánhoz áttett 481. sz., Haller János gróf-nak Lázár Ádám gróf vármegyei főjegyző ellen adott

panaszára a bizottság az előadott indokok alapján nem tartotta szükségesnek a fegyelmi vizsgálat megindítását. A tárgysorozat 24 pontból állott s egyesek és községek ügyeit tartalmazta.

— **Figyelmeztetés.** Pálmay Józsefnek az „Udvarhelyvármegyei Nemes Családok“ cz. művéhez, akik családjuk érdekében adatokat ohajtanak küldeni, körjük, hogy azokat 1900. január 15-ig bezárólag a szerzőhöz számbatolni sziveskedjenek, mivel azon túl adatok elfogadhatók egyáltalán nem lesznek.

— **Mindenki figyelmébe.** Figyelmeztetjük a nagyközönséget, hogy 1900. évi január 1-től kezdve az összes állami és más pénztáraknál csakis korona és fillér értékben kiállított nyugtákat fogadnak el és csakis ilyenek ellenében teljesítenek fizetéseket. A forint és krajczár érték f. évi december 31-én véglegesen megszűnik.

— **Magyar nemzet** Lapunk mai számának „Irodalom“ rovatába foglalt, a Magyar Nemzet politikai napilapra vonatkozó közleményünkre különösen felhívjuk olvasóink szíves figyelmét. A Magyar Nemzet, melynek élén Jókai Mór és Bekics Gusztáv állnak mint főszerkesztők és Adorján Sándor mint felelős szerkesztő, a legolcsóbb napilap, a mennyiben előfizetési ára 1 óra csak 1 frt. Új előfizetők kivétel nélkül megkapják ajándékképp a Jókai Mór-nak fellüest keltett „Az én életem regénye“ című cikksorozatot eddig megjelent részét és a Magyar Nemzet gyönyörű naptárát. Mutatványszámot 6 napig kiad a kiadóhivatal. Cím: Magyar Nemzet Budapest, Kerepesi-ut 54.

— **Emléket az agyafalvi réten!** Ujabbán adakoztak: Farkas József 50. sz. gyűjtőívén a derzi székelyektől 6 frt 87 kr. Benedek Pál által, Tompa Lászlónétól 1 frt, összesen 7 frt 87 krt. Ezt hozzáadva a már begyűlt 962 frt 20 krhoz, az alap összege lesz 970 frt 07 krt. Fogadják a nemes szívű adakozók hazafias adományukért a végrehajtó bizottság halás köszönetét. Sz. Udvarhely, 1899. deczemb. 23-án. Ferenczi János, végrh. biz. pénztárnok.

— **Járványosan** fellepett Oroszhegy községben, Oroszhegy-Varságban és Szentkirály községben a vörheny a gyermekek között.

— **Csak tűz ellen.** X. város közgyűlésében szó esett egy betáblázott ház értékesítéséről. Egyik képviselő megjegyzi, hogy évek során át a ház értékében csökkenni fog. Erre a referáló tanácsos hevesen tiltakozik: — Kérem, kérem! Az épület biztosítva van! — Igen ám — vágja közbe a tisztügyész — de csak tűz ellen.

— **Szekeres János** karácsonfalvi lelkész a saját hiveivel már véletlenül vitte alig pár év alatt a dolgot. Néhány nappal ezelőtt a helyi tanács nála ülésezett. P. J. egyik értelmes és előkelő tanácsagot erősen megpofozta nyílt üléshen azért, mert állítólag az ő kényesztelésére sem akart hamis tanúságra vállalkozni. Komoly és kifogástalan kántorát pedig végig pökdöste. Csak sajnálni lehet, hogy a felsőbbbég nem tud az ilyenekről s ha tud, mégis ott tartja botránynak. Ajánlatos lenne erre a dühöngő fiatal emberre nézve néhány évig a szigorú börtönléssel kapcsolatos zárdái büntetés. Az oklándi járásbírósnál több rendbeli bünyenyítő eljárás van ellene folyamatba léve s tartani lehet attól, hogy ha az áthelyezés még késik, beláthatatlan szomorú következményei lehetnek ott és Zomboron. (Zombori.)

— **Megégett gyermek.** Városunkban Kristóf Istváné 3 éves Ilona nevű leánykaja — az anya vízért ment — ruhája meggyuladt s halálosan megsebesült, míg a segítség a szomszédból megérkezett. E hó 21-én a helyi közkórházban meghalt.

— **A „Brassói cellulose gyár“ részv. társaság** a napokban tartotta rendes évi közgyűlést gr. Pallavicini Ede elnöke alatt. Az igazgatóság jelentése szerint a lefolyt üzletet 85.081 frt nyereséggel záródik, a miből részvényenkint 8 frtot, vagy 8 százalékot fizet. Ugyan e jelentés szerint a lefolyt üzletév is kedvezően indult.

Az új postabélyegek.

Decz. 20.

A koronaérték életbeléptetésével, 1900. január 1-én új levélbélyegeket hoznak forgalomba. Ez alkalomból a posta-, táviró- és távbeszélő-szolgálat körében következő intézkedések lépnek életbe:

Addig, míg a koronaértékű állam- és bankjegyek a forgalomnak átadtnak, a pénzeslevelekbe és pénzt tartalmazó csomagokba helyezett ausztriai értékű állam- és bankjegyeket a borítékon a tényleges tartalomhoz képest ausztriai értékű forintokban és emellett egyenlőségi jellel koronaértékben is kell részletezni. Pénzesleveleket és ércpénzküldeményeket még akkor is, ha azok kizárólag ausztriai értékű vagy külföldi pénzemeket tartalmaznak, — továbbá értékes és utánvételes csomagokat, utánvételes ajánlott levélpostai küldeményeket, postautalványokat és postai megbízásokat a posta csak úgy fogad el, ha azokon a pénzoszeg korona és fillérekben nyert kifejezést; a postai megbízások jegyzékében (Bordereau) a beszedendő összeget korona és fillérekben kell kifejezni.

A nemzetközi forgalomban: a külföldre szóló értékelevelekre és értékdobozokra, ugyszintén a nemzetközi postacsomagokra az értéket centulra is frank összegben kell felírni. Az egyenérték a következő: 100 frank = 96 korona. A m. kir. posta-, táviró- és távbeszélő-hivatalok és pénztárak 1900. évi január 1-től kezdve kizárólag koronaértékben teljesítik fizetéseiket. Postai földadóvényeket és nyugtákat a m. kir. posta-, táviró- és távbeszélő-hivatalok 1900. év január 1-től kezdve csak koronaértékben kiállítva adhatnak át a közönségnek. Az ausztriai értékben letett biztosítékokat, bánatpénzeket, óvadékokat s egyéb letéteket jövőben koronaértékre átszámítva fogják kezelni.

1900. év január 1-től kezdve új posta- és táviró-értékjegyeket, új hirlapbélyegeket és új értékjegyes nyomtatványokat bocsátanak forgalomba. Az új értékjegyek 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 25, 30, 50 és 60 filléresek, 1 és 3 koronások, az új hirlapjegy pedig 2 filléres. Az új értékjegyek színyomata 22 mm. széles és 23 mm. magas és megfelelő rajzdiszben a következő képeket foglalja magában, ugymint: a filléres jegyeknél a magyar szent koronát talapzaton, a háttérben a magyar Alföldet repülő turmadárral; a koronás jegyeknél a király mellképét a ma-

gyar szent koronával s a hirlapjegynél jobbról tölgyfa-levelek és balról babérág között a magyar állam egyesített címerét, fölülte ugyancsak a magyar szent koronával. Ugy a fillér-, mint a koronaértékű jegyek, nemkülömben a hirlapjegy vékony, fehér, vízjegyes papíron tipografiai-uton állítatnak elő. Színre nézve: az 1 filléres értékjegy szürke, a 2 filléres értékjegy sárga, a 3 filléres értékjegy narancssárga, a 4 filléres értékjegy ibolya, az 5 filléres értékjegy zöld, a 6 filléres értékjegy vörös-barna, a 10 filléres értékjegy piros, a 25 filléres értékjegy kék, a 30 filléres értékjegy tegelevörös, az 50 filléres értékjegy bronz-vörös, a 60 filléres értékjegy sárgászöld, az 1 koronás értékjegy bronzvörös, a 3 koronás értékjegy kékeszöld s a hirlapjegy — mint eddig — narancssárga színű.

Az értékjegyes nyomtatványokra, ugymint közönséges és zárt levelezőlapok, zárt táviratlapok, levélbortékok s a postalakaréklapokra nyomtatott értékjegyek képe rajzdiszítéssel és egy gyöngykorral övezett fehér színű körben, a magyar szent koronát tünteti fel.

A közönséges postai szállítólevelek papírja sárgás, az utánvételi szállítóleveleké pedig zöld színű, mindkettő kék szövegnyomással és ugyanily színű 10 filléres benyomott pénzügyi bélyeggel. Nyomatvány-küldeményekhez keresztkötésű szalagok koronaértékkel nem adtnak ki.

Az ausztriai értékekről szóló mostani értékjegyek s értékjegyes nyomtatványok 1900-ik év január 1-én tul is egyelőre három hónapig forgalomban maradnak, az 1, 5 és 25 filléres jegyeket és 5 filléres levelezőlapokat már 1900. év január hónap elejétől fogják a posta- és táviró-hivatalok elárusítani, ellenben a többi értékjegyeket és értékjegyes nyomtatványokat csak az időponttól, kezdve, midőn a jelenlegi jegyek, illetve értékcsikkék készlete elfogy.

Arra nézve, hogy mostani értékjegyek és értékjegyes nyomtatványok mikor fognak a forgalomból kizártni és a magánosoknál még esetleg fennmaradó készletek mily határidő alatt lesznek kieserelendők, később fognak határozni.

1900. évi január hónap 1-ével továbbá korona- és fillérértékű postautalvány-ürlapokat, postai megbízási jegyzékeket és értékeslevélbortékokat bocsátanak forgalomba és egyidejűleg a forint és krajczárra szóló postai utalvány és postai megbízási ürlapokat, valamint pénzeslevélbortékokat használaton kívül helyezik. Ezeket a posta minden díjlevonás nélkül további intézkedésig újakkal becsereleli.

A hirlap-kiadóhivataloknak szóló előfizetés-pénzek beküldésére használt régi utalvány-lapok 1900. évi január végéig elfogadtnak.

Saját érdeke mindenkinek, hogy a posta-, táviró- és távbeszélő igénybevételénél e törvény életbeléptetése napjától kezdve kizárólag a koronaértékű használatja, minthogy az ennek elmulasztásából netán felmerülő károkkért a posta-, táviró- és távbeszélő-intézet nem szavatol.

KÖZGAZDASÁG

Drágul a pénz. A szűk pénzvízsványok miatt és az általános feszült kamatláb következtében az „Udvarhelymegyei Takarékpénztár“ e hó 20-án tartott igazgatósági ülésén 1900. évi január 1-től a betéti kamatlábat 5 és fél százalékra emelni határozta minden levonás nélkül, mivel a kamatadót az intézet sajátjából fogja fedezni. Az adott kölcsönök után pedig az eddigi egyeztetőli kezelési díjat (melyből a legkisebb összeg 20 fillér) évi 1 százalékra emelte és a nyílt számla követeléseit után még egyeztetőli jutalékokat számított.

A „Székelyudvarhelyi Hitelszövetkezet“ — mint lapunkat értesítik — az eddigi kamatlábat továbbra is megtartotta és a pénzdrágaság miatt sem emelte azt.

HIVATALOS RÉSZ.

M. kir. földmívelésügyi miniszter. 94166 — III/2. Másolat. Valamennyi vármegye alispánjának és valamennyi városi törvényhatóság polgármesterének. Ismételt előfordult, hogy a borjas tehének szállításánál a vasuti kocsiak túlszűfolyva rakattak meg. Az állatszallító vasuti kocsiak megrakása iránt fennálló szabályok pótlásául a m. kir. kereskedelemügyi miniszter urrak egyetértőleg elrendelem ez okból, hogy a tehenneknek és borjúknak együttes szállítása esetén a szarvasmarhák részére szükségelt és az 1895. évi június hó 8-án kelt 19699. számú s az 1. sz. állategészségügyi értesítő A. 1. pontjában felvett rendelettel megállapított rakterület kiszámítása után a kocsiak még fennmaradó üres részében csakis annyit borjú rakható be, hogy utóbbiaknak a 175. számú állategészségügyi értesítőben közölt 20301/98. sz. rendelet-mhez képest az utközben való lefekvésbe elegendő helyük legyen. A szarvasmarhák és borjúknak egy kocsiába való összerakásánál, a berakandó állatok számára a kirendelt szakértőt teszem felelőssé. Az aliató felvételénél eljáró vasuti közegnek pedig annak ellenőrzése képezi szigorú kötelességét, hogy jelen rendelet határozmányait a kirendelt szakértő megtartja-e? Felhívom, hogy kirendelt szakértőt ezen rendeletméről haladéktalanul értesítse. Budapest, 1899. november 24. A miniszter helyett: Kiss s. k. államtitkár. — Sz. 22588/99 alisp. Tekintetes Licht Gyula és Ungváry Mózes j-ál orvos uraknak. Szigorú alkalmazkodás végett kiadom. Sz. Udvarhely, 1899. decz. 12-én. Dr. Damokos Andor, alispán.

Sz. 22347—899 Sz. Udvarhely város polgármestere és valamennyi községi előjáróságnak. Közírté tétel végett értesitem hogy Rugonfalva és Lokod községek szarvasmarha állományában és Maros-Tordavármegye Görgény-Szent Imre és Ratosnya községeiben a szájsz. és körömfajás; Sarpatak, M.-Csavás, E.-Csanád és Mező-Samsod községben a sertésvész és Kis-Küküllővármegye Harangláb községben a sertés-orbáncz, valamint a H.-Jánosfalva község bivalállományában uraigott bivalvész megszűnése, ezen községek a zárlat alól feloldattak. Sz. Udvarhelyen, 1899. évi december hó 21-én. Dr. Damokos Andor, alispán.

Sz. 6171—1899.
tlkvi.

Arverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint telek-könyvi hatóság közhírré teszi, hogy a m. kir. állami kincstár végrehajtónak Tankó András és neje Lázár Luiza végrehajtást szenvedő elleni 115 frt 30 kr. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. járásbírósg területén levő szth. oláhfalvi 423 sz. tjkben Tankó András felső neje szül. Lázár Luiza nevére irt A 837. 839. hr. sz. ház és beltelek 1000 frt. 958 III. hr. sz. 10 frt. 958/169. hr. sz. 15 frt. 958/177. hr. sz. 15 frt. 1084/43. hr. sz. 20 frt. 1084/106. hr. sz. 20 frt. 1201. hr. sz. 10 frt. 1396 3. 1397/2. 1398/1 hr. sz. 45 frt. 1398/3 hr. sz. 4 frt. 1753. 1660. hr. sz. 2 frt. 4382. 4383. 4385. 4386/1 hr. sz. 9 frt. 4800. hr. sz. 18 frt. 4564/1. hr. sz. 4 frt. 4926/1. hr. sz. 17 frt. 4928. hr. sz. 12 frt. 5102. hr. sz. 21 frt. 5351. hr. sz. 4 frt. 5383. hr. sz. 8 frt. 5400. hr. sz. 4 frt. 5472. hr. sz. 2 frt. 5657/1. 5662. hr. sz. 4 frt. 5728/1. hr. sz. 4 frt. az árverést a fenti megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az **1900. évi február hó 21-ik napján d. e. 9 órakor** Szt.-Oláhfalva község házában megartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyi-ministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék mint tlkvi hatóság.
Székely-Udvarhelyt, 1899. november 30-án.

Demény Ferencz,
kir. t.-széki egyes bíró.

Hatóságilag * * * * engedélyezett végkiárusítás!

A vármegyház alatt lévő **Dénes János-féle férfi- és női szövetraktár** összes készletét üzletfelhagyás folytán **mélyen leszállított** árban teljesen kiárusítja

a tulajdonos.

— Az üzlet egészben is berendezéssel együtt eladó. —

Kiadó szép lakás.

Székely-Udvarhelyt, a Szent Imre-utcában, azon **külön udvarral, kerttel stb. bíró szép lakás**, melyet jelenleg **Zonda József** kir. áll. alatorvos ur bír — **jövő ápril 24-re kiadó.** Felvilágosítást ad **Bogács Imre,** tulajdonos.

Sz. 6170—1899. tlkvi.

Hirdetmény.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék mint telek-könyvi hatóság részéről közhírré tétetik, hogy a magyar királyi államkincstár végrehajtónak Máthé Ferencz Kati, János fia végrehajtást szenvedő ellen 16

frt 34 1/2 kr s járuléka kielégítése végett ezen kir. törvényszék területéhez tartozó Korond község 754 számú tjkben Máthé Ferencz Kati, János fia nevére irt A 415. 416. hr. sz. ingatlanra 400 frtban az árverést ezzel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1900. évi február hó 17-ik napjának d. e. 9 órakor Korond község házában** megartandó nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek elfognak adatni. A venni szándékozó, a becsárának 10 százalékát vagyis 40 frtot készpénzben, vagy óvadékképes papírban kötelesek a kiküldött kezéhez letenni. Az árverési további feltételek, a hivatalos órák alatt ezen kir. telek-könyvi hatóságnál megtekinthetők

A kir. törvényszék mint tlkvi hatóság.

Sz.-Udvarhelyt, 1899 évi november hó 23-án.

Demény Ferencz,
kir. t.-széki egyes bíró.

Segesvártt

minden idegen kellemes szórakozást talál az **ipar-társulat új főtéri palotájának** korszerűen berendezett és vezetett

Éttermében

(pilseni sör, borok Teutsch pinczéiből),

kávéháza

(billiárd) és ezukrászdájában!

(1-2)

Sz. 19887—899.

szb.

Pályázati hirdetmény.

Az Udvarhelymegye területén székely-kereszturi járásban V-ik csoport alatt foglalt községek részéről és pedig Szent-Erzsébet, Kis-Solymos és Oláh-Andrásfalva 2560 lakossal bíró körbábai állás megüresedvén, annak betöltése végett ezzel pályázatot hirdetek.

Javadalmazása: 1. 50 frt rendes fizetés.

2. 20 frt lakbér illetmény.

3. Minden szülésnél közreműködéséért 1 frt díj vagy természetben egy véka gabona.

Felhívtnak ennek folytán mindazok, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy folyamodványukat **1900. évi január hó 15-éig** alólírtathoz annál is inkább adják be, mert a később beérkezetek figyelembe nem vétetnek.

Székely-Keresztur, 1899. december 15-én.

(1-3)

Gálffy Kálmán,
főszolgabíró.

PESTI HIRLAP.

Két évtizedes mult áll immár a **Pesti Hirlap** mögött. Két évtized bizonyítja, hogy hazánk e legelterjedtebb s így legjobbnak ismert lapja **méltó utódja lett a diós emlékü Kossuth Lajos tör. enelmi nevezetességű Pesti Hirlapjának.**

Ki vonhatná ezt kétségbe?! Hisz a **Pesti Hirlap** — mint a huszonegy év alatt megjelent minden sora bizonyítja — **szabadelvé** minden irányban, ugy politikai, mint társadalmi téren; **független** föl- és lefelé, a hatalommal és a nagyközönséggel szemben egyaránt; **demokratikus** minden ízében s csüggedetlen hirdetője, terjesztője és rajongó hive a **társadalmi egyenlőség** megszentelt elveinek.

Szabadelvűség, függetlenség, demokratikus egyenlőség — volt és marad a Pesti Hirlap programja.

E programra esküszik, e programhoz hű maradt mindenkor a szellemi munkások ama fényes gárdája, melyet a Pesti Hirlap (ugy a multban, mint a jelenben) maga körül csoportosít.

Vezérekiról ez idő szerint: dr. **Kenedi Géza** (felelős szerkesztő), dr. **Vázsonyi Vilmos**, ifj. **Abrányi Kornél**, **Kóbor Tamás**.

Tárczairól pedig: **Mikszáth Kálmán**, **Tóth Béla** (egyszersmind a közkezdveltségű **Esti levelek** írója), **Murai Károly**, **Gárdonyi Géza**, **Quintus** (Kenedi Géza), **Kóbor Tamás**, **Bede Jób**, **Tömörkény István**, **Kálnay László**, **Homok** (Cserzy Mihály), **Györy Ilona** (szini kritikus), **Kézdí-Kovács László** (műkritikus), **Koboz** (Kozma Andor) a közkezdveltségű verses heti krónikák szerzője, **Vértesi Arnold**, **Abonyi Árpád**, **Krúdy Gyula**, **Zempléni Árpád**, **Hoffmann Ottó**, stb., stb.

A **Pesti Hirlap** közkezdveltségű karczolatait, csevegéseit, kis cikkeit **Mikszáth Kálmán** (A tisztelt házból), ifj. **Abrányi Kornél** (a Lloyd klubból), **Bede Jób** (Víz Gábor levelei), **Murai Károly**, stb. írják.

Speczialitásai is vannak a Pesti Hirlapnak s ezekre nézve egyetlen más lap sem vetélkedhetik vele. Ilyenek az imént említett országgyűlési, közéleti, politikai, társadalmi u. n. **karczolatok** (csevegések) mellett első sorban az **Esti levelek**, melyekben a toll elsőrangú művésze **Tóth Béla** — ez idő szerint legjelesebb tárczairónk — napi eseményekhez, aktuális kérdésekhez szól koczka, ritka elme éllel s országszerte elismert szellemességgel; hol tudományos alaposággal, hol könnyed gunnyal, tanitva és kritizálva.

Másik speczialitása a lapnak a **Szerkesztői üzenetek** naponkinti gazdag rovata, melyet a szellemes **Quintus** állít össze hangyaszigalommal s széleskörű tudományos készülettel; mulattatva, tréfálkozva vagy filozofálva.

További speczialitások: a hetenkinti **sakk-rovat**, melyet hazánk első sakk-mestere **Charousek** Rezső szerkeszt, szakértő munkatársak segélyével; továbbá

Minden új előfizető, a ki december hó folyamán legalább negyedévre előfizet, szintén megkapja ingyen és bérmentesen a Pesti Hirlap nagy képes naptárát az 1900. évre, valamint a lapban folyó regény addig megjelent részét külön lenyomatban szerűbb postautalványon küldeni: Budapest, V., Váci-körút 76.

az időnkint adott **bélyegkedvelők** rovata, **artista-hírek**. (Amazt **Kósa Rezső**, emezt **Kis Dezső** állítja össze.)

A lap rendes belső dolgozótársai — a már felsoroltakon kívül — szintén csupa kipróbált hirlapírók: báró **Jósika Kálmán** (külpolitika), **Luby Sándor** (naphírek), dr. **Komor Gyula** (szini kritikus), **K. Kovács László** (képzőművészeti kritikus), dr. **Béldi Izor** (zenekritikus), **Szabó László** (vegyes és külföldi tárczák) **Szegő Béla** (vegyes és táviratok), **Wurm Adolf** (közgazdaság), **Balla Vilmos** a szintén speczialitást képező gabnatözsdei karczolatok írója), **Guthi Imre** (törvényszéki tudósító), **Zsoldos László** (helyi tudósító), **Schmittely József**, segéd-szerkesztő.

A tartalom gazdagsága és terjedeleme tekintetében szintén első helyen áll ma napilapjaink közt a Pesti Hirlap, mely napról-napra **22—24 oldal** jelenik meg, vasárnaponkint pedig **32—48 oldal**on.

Külön kedvezményeket is nyújt előfizetőinek, még pedig:

- havonkint egy **jegyzéknaplót**, a hó minden napjára, följegyzésekre szánt lapokkal;
- évenkint **karácsonyi ajándékul** a Pesti Hirlap **nagy képes naptárát**, a legkitünőbb írók válogatott dolgozataival, közhasznú tudnivalókkal s a legérdekesebb képek egész tömegével;
- a **Párisi Divat** című, fényes kiállítású képes heti divatlapo (**Györy Ilona** szerkesztésében) a Pesti Hirlap előfizetői fél áron kapják.

Regény közlemények dolgában is elsőseg illeti e lapot; eredeti re tényeit **Mikszáth Kálmán**, **Abonyi Árpád** és **Werner Gyula** írják; fordított regényeit pedig a külföldi irodalom legelsőrendű termékeiből válogatja össze.

A Pesti Hirlap részvény-csarnokát naponkint egy-egy külföld (francia, angol, orosz) tárcza, elbeszélés, rajz vagy tréfás dialog egészíti ki; ugy, hogy annyi élvezetes szépirodalmi olvasmányt, mint a Pesti Hirlap, valóban egyetlen más lap sem ad ma olvasóinak.

Méltán mondhatjuk tehát a hazánk legelterjedtebb lapját a legolcsóbbnak is: méltán ajánlhatjuk a nagygya olvasóközönség pártolásába; mert a **Pesti Hirlap előfizetési ára egy óra csak 1 frt 20 kr., uegyedévre 3 frt 50 kr.** s a Párisi Divattal együtt **4 frt 50 kr.** (Mutatványszámokat levelezőlapon kifejezett óhajra a kiadóhivatal mindenhol küld, a hol a lapot számonkint nem árulják.)

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ karácsoni melléklete.

Karácson.

Üdvözlég karácson, örömmünnepe a kereszténységnek, sőt örömmünnepe az egész művelt világnak, az emberiség fejlődésének, az összes tudományos műveltségnek. Üdvözlég karácson, kettős örömmünnepe azoknak, kik a kereszténység mai felfogását elsajátítva, Krisztusnak nemcsak tizenkilencszáz év előtti, hanem azóta folyvást megújuló születése felett örvendenek, a kik a nekik adott tehetségek mértéke szerint, komoly lelkiismeretességgel fáradoznak, hogy az igazság, a felvilágosultság, testvéries szeretet bethlehem-i csillaga minél fényesebben s minél szélesebb körben tündököljön.

Mert az a csillag, a mely hajdan a bethlehem-i pásztorokat a Megváltó bölcsőjéhez elvezérelte, a maga tiszta fényében ragyog még ma is. Évről-évre mindig többen látják annak szíveket, lelkeket megvilágító sugarait s vezetik el amaz Egyetlenegyhez, ki maga az út, az élet és igazság. Naponta mindig többen meg többen tapasztalják magukban, hogy a Krisztus bennük és embertársaikban újból meg újból megszületett. És el fog jönni az idő, mert el kell annak jönnie, mikor az emberiség élete egy folytonos karácson folyamata leend. Elhagyni a rossz indulatokat, szenvedélyeket, a sívár önzést, mely megöli minden magasatosnak, fennköltnek; újjászülni a testvéri szeretetben és istenszeretetben; kész szívvel munkálni az emberiség közjára és közboldogsága érdekében, a nélkül, hogy mindjárt azután néznénk, mi haszon származik abból a mi számunkra; oda állani a munkások sorába, a kik az emberi nyomor enyhítését tüzték ki célul maguknak: ez az embernek, mint erkölcsi lénynek, rendeltetése, ez az újjászületési folyamat, mely a kereszténység csaknem két ezer éves történetében nyomról-nyomra kimutatható.

Igaz, hogy a haladás e téren lassú, a kedvezőtlen viszonyok hatása alatt időszakonként még visszafejlődés is észlelhető; de azért kétségbeesnünk a jövő felett nem szabad, mert az igazságnak előbb vagy utóbb győznie kell. És ez a tudat, melynek a bizonyosság kell megérlelődni bennünk, igen alkalmas arra, hogy fokozza a vágyat, tovább munkálni, tovább fáradni. Ha kezünkben van a munka sikerének biztosítéka, nem fogunk ellankadni soha, mert az a remény, hogy célhoz fogunk jutni, hogy munkánk nem lesz hiában való, a legnehezebb akadályon is keresztül segít.

A karácsoni ünnep évenként való megjelenésével, különösen alkalmas arra, hogy mi, kiknek

lepkező évei már rég letűntek s kik az élet keserű küzdelmeiben nem egy fájó sebet kaptunk, ismét megtaláljuk a gyermekek játszi kedvében s vidám mosolyában azt a békés nyugalmat, melyet a világ nyújtani képtelen. Méltán nevezhetjük azért a karácsont a házi örömök ünnepének, mert itt a leg-tisztább érzelmek diadalmaskodnak a nyilvános élet aggodalmain és csalódásain.

Ezért szép ünnep, sőt ezért szükséges ünnep a karácson. Nincs olyan nagy lélek, nem létezik olyan munkása az emberiség közjára és közboldogsága épületének, mely a küzdelmek s fősézt a méltatlanul kapott sebek fájdalma közben pihe-nésre, erőszerezésre ne szorulna. S hol találná ezt meg inkább, mint otthon, a tarka, csillogó fényő ágak körében, melyből oly gyakran kiszólit minket társadalmi és polgári kötelességünk parancsszava! Csak hogy ez otthon ne legyen a merev elzárkózottság önző otthona, hanem a jótékony és szeretet szelleme együtt ünnepeljen velünk.

Bármennyire fájjon is, de nem tehetünk arról, ha kezünk nem érhet el addig, a meddig szívünk érez A jótékonyág gyakorlásának eszközeit nem adattak meg mindenkinek egyformán. De hiszen itt nem a mennyi, hanem a miként bír nyomatékkal. S ha mi e tekintetben megtettünk annyit, a mennyit módunkban állott, ha bármi kis mértékben is igyekeztünk a nálunknál szerencsétlenebbeket, a mi boldogságunk részessévé tenni, már avval is bebizonyítottuk, hogy van bennünk fogékonyág a mások szenvedései iránt s hogy tudjuk ápolni azt az érzelmét, melyet Jézus születése tett nyilvánvalóvá: a testvériséget.

Ennyit megtenni kötelességünk. Erre kötelez minket a karácson. S e kötelesség teljesítése közben ne bántson minket az a gondolat, hogy mennyien vannak nálunknál tehetősebbek szellemi és anyagi javakban, kik a szűk családi körön kívül senki és semmi iránt nem érdeklődnek, mert a jónak, a magasatosnak elterjedéséhez idő, hosszú idő kell. Kitudja, hogy még hány karácsonnak kell eljőnni addig, míg ez az egész emberiség megérik arra, hogy szakítson a sívár önzéssel s az önzellen ember-szeretet hatalmát érezhesse maga felett?

De azt tudom, hogy minden karácsonnal közelebb-közelebb jutunk a célhoz, minden karácsonnal szaporodnak a jóknak, az igazaknak, a nemesen gondolkozóknak seregei. Azért üdvözlég karácson, örömmünnepe a kereszténységnek, örömmünnepe az emberiség fejlődésének!

Balás Imre.

Szemérmes . . .

Szemérmes kis Mimóza-lány!
Talán biz' azt hiszed
Nem látlak én, hogy rejteget
A gondos őrizet?

Avagy esendes magányod oly
Nagy távolságot ad,
Hogy elfeledhetem szemed
És kedves arcodat?

Csalódol; hallom hangodat
És látlak szüntelen;
Leront távot és rejteket
A tiszta érzelem.

X.

Mikor a székely haragszik.

Episód a multból.

— Irta: Csulak Lajos. —

Hát mikor nem haragszik!

Hiszen van arra is cadencia; de most beszéljünk másról.

De ez már abban az időben történt, mikor arany mentegombjainkat a hazának, harangjainkat meg Gábor Aronnak ajándékoztuk.

Rég volt, talán igaz sem volt. Szép napok, dícső napok; hanem én mégis csak azt mondom rájuk: akkor lássuk még egyszer, mikor a há-am közepét. Elmult: jól tette, hogy elmult.

Mert azt akarom mondani: furcsa egy nép vagyunk mi székelyek. Hogy az előzményekből miké lehet ilyen esuda konzekvenciát vonni le, azt magam sem értem, senki sem érti. Hanem azért igaz. Sokat irtak immár mirőlünk és nagy valószínűséggel sokat is fognak ezután is. Hanem azt a könyvet szeretném én mégis elolvasni, a melyikben egy székely ember fotográfija legyen meg. De ugy, a milyen ő valósággal.

Arra kíváncsi vagyok.

Mikor kiütt a bolond világ, mi itt Háromszéken azzal kezdtük, hogy lementünk Hermányba, ott megvertük jól az ellenséget, aztán neki fordultunk a falunak s egymás . . . bizony oda ragadt a körmeinkhez.

Sükösd Dániel bátyánk nem volt ott; ő kemit akkor a Burgói szoroshoz rendelték, a honnan szépen meg is szökött egy éjjel; itthon elbeszélte, hogy fusson minden magyar, mert világvége van; — olyan nép közeledik, a kit hiába lönek, mert a golyó nem fogja; emberhussal él, de leginkább szereti mégis a fiatal leányokat. Maga immár nem áll jót semmiért; lassa minden ember, hogy mit csinál.

Hát mit csinálhatott egyebet: Szemerjához az erdő nagyon közel van; felpakoltak hamarosan, a mit lehetett, azzal kiültek egy-egy szélső cserefa alá s ott pipáztattak. Dohány volt elég.

A mi azt illeti, hiszen ez elég jó állapot is lett volna így — ha tudn illik, mig a világ tartott volna. Ugy, de egyszer hol a kenyér fogyott el, hol a dohány, hol meg csakugyan kezdtek megjelenni azok a Dániel bátyám emberei. Mindeniknek fekete lova, hosszú dardája, földig érő ködmöne. Embert ugyan nem ettek, de

Bánffy Dezső „hiteles“ naplója.*

1899. december 9.

A Hét szerkesztője azt kívánja, hogy lapja jubiláris számában Naplóm „hiteles“ részéből közöljek valamit.

Vállalkozzam-e rá?

Egy alkalommal — elég régen — egyik szellem-dus irónknak azt kérdezte tőlem: „Milyen egy kaczer nő?“ „Mint egy árucikk, feletem — mely értékén alul is eladó!“

„És milyen egy kaczer férfi?“ volt a további kérdés.

Erre akkor felelni nem tudtam.

Most azt felelném: mint egy hiu ember!

Ad vocem: „hiu ember!“

Ez év első napjaiban, mikor még nem voltam „bukott“, egyik legkitünőbb journalistákkal beszélgetve, szóba jöttek közöttünk a „hiu“ államférfiak. „Használhatók-e ezek valamire? kérdeztem. Szellem-dus barátom így felelt:

Bismarck egy alkalommal azt mondta közéletünk egy akkoriban legnagyobb és legszellem-dusabb alakjának: „Ha ön egy államférfi valódi értékét meg akarja állapítani, vonja le tehetségeiből hiúságát és ami visszamarad, az lesz az illető valódi értéke.“ Elmés társalgóm mindjárt meg is nevezett egy pár embert, kiknél, ha ez alapon megejtjük a számítást, minus jönne ki.

*Mutatóul A Hét jubiláris számából. Szerk.

Igaza lehet!

Furcsa nép is vagyunk mi magyarok; senki sem arra büszke, mihez ért és senki sem azzal foglalkozik előszeretettel, mire hivatott.

Egyik naponta epébe mártott tollal szítja az udvari „pereputy“-ot, de azért „kegyelem“ után áhitva, udvari ebédre megy, hogy görnyedt háttal hajlongjon a korholt „pereputy“ népek.

Egy másik a képviselőházban nagy hangon jelenti ki, hogy nem azért van ott, hogy zavart csináljon, pedig tényekkel bizonyítja, hogy naponta csak zavart csinál és csakis zavart csinál, sőt emlékszem igen régi időből egy beszédében éppen kérkedett azzal, hogy minden valamire való politikai tüntetésnek Magyarországon intéző részese volt.

Egy nagytehetségű közjogi irónk arra tart, hogy mily biztosan lövi le golyóval a magas sziklák esücséről a zergét és nem veszi észre, hogy mig ott sikerrel lövi a bakot és azon érdeméért eljut a delegációba póttag jelöltség is, addig ujabban mint közjogi irót „a merev természetbe beleszábitotta a legeszmörletesebb hízeldetés undorító pocstájába.“

Ösmert elsőrangú pénzügyi tehetségünk nagyra van az állattenyésztés terén elért sikereivel, aztán mikor a parlament homokján lesz hivatva lándzsát törni pénzügyi ügyletek rendszerével, „paktum“ név alatt, pénzügyi műveletek módjára köt ügyleteket, biztosít is magának addig, ameddig sok mindent úgy, ahogy; de osztrák mintára, Taffe rendszere szerint feladja a parlamenti felelős kormányának alaptételét: a többség akaratának érvényesülését.

De mit csinál maga A Hét szép tollu, gyöngéd lelkü, békés szellemü költő-szerkesztője? Szépirodalmi lapot ad ki és abban politikát csinál, sőt szinte mondhatnám erős ellenzéki politikát.

De hát ilyenek vagyunk mi magyarok mind, azt csináljuk, mihez nem értünk, arra tartunk, mi nem a mesterségünk.

Nem értek én még a betűzéshez sem — olvastam ezt sokszor már a multban az elveihez és ígéreteihez mindig hü, személyi kultuszban fogamzott és a parlamenti forradalom torlaszain elvliúen, de győzelemmel kizsenvedett nemzeti párt lapjaiban — és mégis Naplót írok, sőt ezen „hiteles“ részét A Hét-ben közlöm is.

Miért legyek én jobb a többinél?!

Bánffy Dezső.

Az emberek azt hiszik, hogy pénzzel minden sebet be lehet gyógyítani. Mily balgaság! A szív nem odvas fog, hogy arannyal lehessen plombirozni.

A halhatatlanság koronája néha tövis-koszoru.

Szépség: hatalom, — ész: fegyver, — jóság: áldás.

Soh'sem kérdem egy nagy tehetség vallását, mert tudom, hogy ő lsten nagykövete a földön.

Barátságod idejében ne mutasd legjobb barátodnak sem hibádat, nehogy ő azokból fegyvert kovácsoljon azon időben, midőn ellenséged lesz.

Gróf Zichy Géza.

a mi azon kívül volt, azt mindent: ökröt, lovat, föld-tököt, ugorkát, póczegeret — mindent.

Persze, hogy ezt már csak úgy összedugott kézzel el nem lehetett nézni. Már akármilyen rossz szaga is van annak a puskapornak, mégis csak bele kell büzülni. Talpra állott minden ép karu ember.

Sükösd Daniel bátya váltig szabódott, hogy három helyen van keresztül löve, azonkívül két golyót hordoz a testében, ugymint egyet éppen a légycékában egyet pedig maga sem tudja hol, pedig éppen a balhónya alatt ment bele. Még az a baj is van, hogy ő agglegény-forma; él az öreg anyja, a ki 80 esztendő, ha el talál esni, az rögtön szörnyet halna banatában. Egy szóval: hogy ökeme már semmiképen sem arra való, hogy verekedni menjen. — Azért hát alásan instálja a tekintetes kommisszió urakat, hogy ha lehet, ne hagyjanak békét. Ő inkább itthon, a mit csak lehet mindent megteszen.

Hej! dehogyan lehetett, sőt épen egy ilyen czugfillerre van szüksége most a hazának. — Arra a 16—18 éves gyereke csak nem lehet bizni egy szakaszt, a ki tegnapelőtt még a dada ölebe aludt el. Épen Sükösd Daniel bátya születt rá.

Danel bátya szívesen elengedte volna azt a rászületést. Mikor tizenhét legényel az első éjszaka kémszemlére küldötték, jobban rémegett, mint azok a gyerekek.

Az volt utasításul adva, hogy a Csenyómarton heverjenek bele egy sánczba, a mint az ellenséget megpillantják, egyszerre adjanak sortüz t, mire az ellenség majd egy percnyi zavarba jön: ők azt használják s gyors léptekkel igyekezzenek a táborhoz csatlakozni. A tátor a sortüztől majd fog értesülni az ellenség holléte felől. — A többi majd a más dolga lesz Dehogyan lett a más dolga!

Éjféli utáni két órától fekszenek már a sánczban: az ellenségnek sehol semmi jele. Danel bátya fekszik közbül, mellette jobbra Benke Samel, a kenyeres pajtás. Atyafiak is voltak, gyermekkori pajtások, nagyon szerették egymást. Soha el nem váltottak. Szerelmesek is egy leányból voltak s mivel az mind a kettőnek felesége nem lehetett — nehogy egyik a másiknak fájdalmat okozzon — nem házasodtak meg.

A gyermekeknek ki lett adva a jelszó, hogy „a fejedet süsd le, a szemedet nyisd ki”. Danel bátya meg Samel bátya, csendesen beszélgettek. Félnégy óra lehetett hajnalban, — már szépen viradt, csak az Ölt felől borította a határt valami halvány köd. Samel bátyának úgy tetszett, mintha neszt hallana: visszafojtott lélegzettel hallgattak.

— De bizony! — itt az ellenség.

Danel bátya rémegett, mint a nyárfalevél; — azért mégis el kellett kiáltani a vezényszót: „Talpra fiúk, szorítsd a fegyvert!”

Egyszerre talpon volt az egész. Sorba állottak szépen, néztek a szürke homályba. Úgy tetszett, mintha vagy nagyon közel, vagy igen messzi egy hosszú barna vonal hajlongana. Ez az ellenség; már csak várjuk közelebb. Vállhoz szorított fegyverrel meresztették a szemüket előre.

Bizony az egy kicsit meleg hely. Danel bácsit a virtusok ama nemével, a mit bátorságnak hívnak nem nagyon lehetett vádolni. Mert épen... de sőt! — Hej de szívesen lett volna prücsök, hogy bujhatna az al a görögy alá.

Kiss József barátomnak.

Kedves barátom!

Tudod-e, hogy mit köszönhetek én Te Neked? A feleségemet.

Mert azt ugyan hibásan írták a hírlapok, hogy én a saját színműveim és szavalmányaim alkalmával szerettem bele a művésznőbe.

Már annyi jó izlést csak tegyen fel nálam mindenki, hogy a saját magam poétás bombasztjai s hazafias tirádái fölött nem jövök akkora extazisba, hogy a tulajdon magam Keresztelő János fejét kínáljam fel az élvezetért ajándékba.

Régibb keletű dolog ez.

Valahányszor összejöttünk: ő, a fiatal tanuló művész-leány, én, a szigorú műbíró: az egy szellemi próbatét volt. Mit tanult? Mit tud? Mire képes?

Nehéz szerepeket, szavalmányokat adott elő meg-bírálásomra.

Volt azok között Arany János, Endrődy Sándor, Ábrányi Emil, Dóczy Lajos. De legtöbb volt a Kiss József.

Hiszen olvastam én a Te munkáidat valamennyit. De ő megértette azokat velem; — A „Rab asszony”, — „Szomor Dani”, — „Kincses Lázár lyánya”, — „Roboz Agnes”, — „Ágota kisasszony”, — s valamennyi között a nekem legkedvesebb „Simon Judit”. (A „Jehovát” hagyom legfelyül.) Így, ő általa tolmácsolva tudtam meg csak, hogy mennyi „szív” van ezekben a Te költeménye-iben. — S a ki ezt a szívet megtudta találni, e ki ezt a szívet vissza tudta adni, annak magának is igaz szívvel kell megáldva lenni. Régen, nagyon régen támadt ez!

Ilyen épületes tervekkel foglalta el magát. . . mi-kor egy néhány perc múlva rettenetes sortüz harsan át a levegőn. — Az ellenség megelőzte. Danel bátya ijedten hátra szökött egy „nimet ölet”; hogy vele mi történt, nem látta, hanem azt igen, hogy kenyeres pajtásának a feje hátra kukkan, aztán előre ejti, az ina megrogyik és hasra bukkott.

— Hej! azt a hóhér kötelen fityegő teremburáját az apád lelkének! — ordít fel dühösen Danel bátya, — hát te agyon lövöd a legjobb emberemet? . . . No megállj!

A jó barát halála egyszerre tigriássá változtatta a gyáva nyulat. No mert ilyen furesak vagyunk mi: mitől más elveszti, mi attól nyerjük meg a bátorságunkat. Danel bátya se hallott, se látott többé, úgy elfogta a bosszúállás. Egymaga akarta szétverni az egész armádiát. Örült vakussággal rohant tizenhétet magával a veszedelembé, jó 5—6 öllel nyargalva előttük.

Hogy mint történt tovább, ez már a história dolga. A mit Danel bátyák megszalasztottak, az az ellenfel egy nagyobb számú előőrsé volt, — a melegebb rész aztán következett. Késő estig bőmbölt Szemerja felett az ágyu; a mienknek úgy sikerült visszanyomni az ellent, hogy véletlen azon délután érkezett egy lovas csapat Csik felől, a kik azon éhesen, porosan egyenesen belevágtattak a tűzbe.

Danel bátya a két karjával hozta ki kedves barátját; először eltemette tisztességesen s aztán, oh aztán...! Ha kiirhatnám az igazi nevét, bizony tudom, sokan tennének tanubizonyítást mellettem, azaz nem mellettem, hanem a bácsi csudás bátorsága mellett. Hiába! olyan a szekely, ha megharagszik.

Karácsoni hangulat

(b. s.) Gloria in excelsis Deo! Az Isten ember megszületett... És nekem hymnust kellene írnom a Karácsonról... Ezernyolczszázkilenczvenkilencz éve immáron, hogy a vezérlő csillagok megjelentek Keleten s a bethlehemi jászoly, a világ história legmonumentálisabb helye lön. És én egyike a legjelentéktelenebbeknek a „profanum vulgus”-ból, a mit kis asztalom előtt, dere-sedő fejjel bámulok lámpám fényébe, nem tudom, igazán nem tudom hymnusra hangolni ellustult agyam.

És főtisztelendő Pater Tomcsányi Lajos, a budape-ti jezsuita rendház kiváló tagja, bizonyára harago-san ránczolja össze sűrű szemöldökét. S az ő galamb epéje is felforrna, ha látná lelki hangulataimat. És méltán. Pedig ő egyike azoknak a keveseknek, a kihez ezen a rögös tekén a tisztelet és hálán kívül őszinte ragaszkodással is viseltetem. És hiában képzelem magam elé jóságos alakját. Magvas fejtegetései, melyeket néha napján oly igaz gyönyörűséggel halgattam, nem tudnak visszhangot kelteni bennem.

És fáj, kimondhatatlanul fáj, hogy a szeretet ün-nepén, mikor, százezrek ajkán hangzik fel az áhitatos zsolozsma s diadalmasan zeng, betöltve eget és földet a „Megszületett”; én a tollforgató senki, egyike a leg-jentéktelenebbeknek a „profanum vulgus”-ból nem tudok hymnust írni a szeretetről.

Borzasztó hideg van odakinn. A járó-kelők lábai alatt csak úgy csikorog az ut és az égen fényesen ragyognak a csillagok. Fénylő zuzmora borítja a református templom tornyát s jobb felől a messziségekben halvány világosság látszik, mintha a barátok kettős bádog-tornyára több holdsugár esnék.

Egyszer aztán azt gondoltam magamban: nem való ez az igaz szív a tetteitek, színlélek világába, a komédia-házba; megtartom én azt magamnak.

Igy lettél te a Te verseid által, az én sorsomnak átalakítója.

Éltessen az Isten sokáig, hogy még több emberrel is jót tehess.

Budapesten, 1899. december 3-án,

igaz barátod
Jókai Mór.

Az eszme: forgács, a mit a szellemi munka rólunk írókról legyalul. Mások veszik hasznát annak, a mit magunkról így lehát a hivatásunk. Szorgalmas és élelmes emberek, körülöttünk kullogva, zsákba szedik a mi énünknek a gyaluforgácsait s viszik vagy maguknak haza, vagy pedig a piacra annak a ki pénzt ad érte. S a mi jutalmunk? Nos a mi jutalmunk az, hogy egyre vékonyodunk, s a végén a mikor már vagy a gyalunk vástott el, vagy nincs többé mit lehátani rólunk: akkor tűzre vetik a haszontalanán vált tuskót, hol olyanok, a kik melegíteni akarják didergő önzésüket, hol meg olyanok, a kik velünk másoknak akarnak befűteni. Ilyen a világnak kegyelete irányunkban: És milyen szent s milyen együgyű a mi idealizmusunk! Az irodalmak megteremtik a birodalmakat. A birodalmak ellenben lenézik az irodalmakat.

Vész József.

A Hétnék mégis van egy nagy hibája. Az, hogy hetenként nem hétszer jelenik meg.

Bárony István.

A kapu élesen, bántóan nyikorog. A kőlépcsőn kopogó lépések hangzanak. Bethlehemek... Szinte átöm az egyik didergő fut, amint először óvatosan benéz a kuleslyukon s aztán sebesen hadarni kezdik:

Bethlehemben eljutván,
Jézust ott megtalálván,
Város mellett pajtában,
Annak romlott jászlabán,
Essünk térdre előtte,
Boruljunk le a földre,
Ugy tekintsünk pajtába,
Annak romlott jászlabá...

Végig mondják egyenkint, majd együttesen az egész-t, sietve hogy minél több helyen elmondhassák. És a mysterium, mely egyszerűségében megható szép, telve a népköltészet gyöngyeivel, egészséges humorral és pazar nyelvészeti kincsekkel; a nép vallásos költészet-nek ez a remeke, mondom hidegen hogy s bánt az a kapzsóság, melylyel a versmondók a krajczárokat zsebre vágják.

Fiatal, tizenhárom-tizenégy éves suhancok s a mután elvégeztek mondókájukat a Szeretetről csunyan összemarakodnak a kapu előtt csupa szeretet-ből; de pénz szeretetből.

... Valamelyik jótékonyági ünnepélyről nagy csoportokban oszlik a közönség. Egészen ellepik az utcát. Szegény gyermekeket öltöztettek fel a szeretet nemtői, a szeretet ünnepén. Milyen szépen hangzik Leg-alább így mondotta el az ur, ki az alkalmi beszé-det tartotta. Mert nem a jótékonyág a fő, hanem az ünnepély. Hogy a tél már régen megkezdődött s azok-nak a rongyos gyermekeknek nagy része már hetek óta nem járhatott ki a szobákból. Kérem alázatos tisz-telettel kinek miköze hozzá... Hogy a szegények leg-nagyobb része tulajdonképpen nem is olyan nagyon szegény csak élelmes. Eh, ki törődnek az ilyen balga-ságokkal. Csak nem kívánhatják azoktól a jótékony uraktól és hölgyektől, hogy maguk nézzenek be a bü-zös alacsony viskókba. A szurtos gyermekek között csak nem piszkíthatják be fényes ruházatukat. Mire tartják hát a szolgákat, ha nem arra, hogy az ilyen másod rendű dolgokat elintézzék.

... A jótékony egylet nagyságos elnöke háztulaj-donos. A lakói szegény emberek. A házmester alázato-san jelenti, hogy ismét nem fizettek. Ki kell dobni, hang-zik a kurtá válasz. S a nagyságos ur besiet övéihez, hogy átvegye és átadja a drága ajándékokat.

... A szomszédban sok apró csece-becsét vartak a kisasszonyok, a nagybácsiknak. S előre elküldték, ne-hogy a nagybácsi valahogy megfélemlíthessék róluk. Az csak egészen természetes, ha ők drágaságokat várnak helyette, hiszen a nagybácsi gazdag.

Ezek így voltaképpen, mind olyan hanális dolgok, nem is érdemes velük foglalkozni. Hogy ma minden csak érdek? Az hát. Do ut des. Adok, hogy adj. De két annyit, mit én adtam. Különben vége a napodnak.

S a Galileai azt hiszem ezernyolczszázkilenczven-kilenczedikszáz immáron, ez nyolczszázkilenczven-kenyészter bűnösebbeknek, elvetemültebbnek látja az emberiséget.

S talán sohasem volt annyira szükség, mint most, hogy édes, bus, panaszos szavát felemelje éretünk.

... Bizony nem tudjuk mit cselekszünk. Lehet különben, hogy nem így van. S az emberiség szívvel lélekkel ujjong a megváltó születésén s az isteni sze-retet csakugyan áthat mindenkit.

Csak én nem érzem s én nem látom, hogy így van. S ezért nem tudok hymnust írni a szeretetről. Hiában idézem emlékembe P. Tomcsányi magvas tani-tásait. Oh bár így volna, milyen örömmel verném mel-lemet s milyen bünbánattal mondanám az általános Gloria közepette mea culpa, mea culpa...

András napján.

Irta: Hitter Etelka.

Együtt ültünk november 29-én este. Három leány. Kettő idősebb s én a harmadik, akkor kerültek ki a nevelő intézetből.

Beszélgettünk mindenről, a mi eszünkbe jutott; divatról, színházról, bálról, de mégis legtöbbet a fér-fiakról. Engem különösen az érdekelt, a mit a férfiak-ról beszéltek barátomim. Sem ismerőseim, sem udvar-lóm nem lévén, nem volt alkalmam megismerni őket s így vágytam hallani felőlük. Ebben két barátom nagy segítségemre volt.

Rettenetesen tudták festeni őket!

Javába folyt a szapulás, midőn hirtelen kopogás hallatszott s reá minden engedélyre-várás nélkül be-ugrott, inkább mint bejött az unoka fivérem.

A két leány összesugott. Farkast emlegettünk s kert alatt járt.

Én is zavarba jöttem, mert éppen őt emlegették s elég hangosan.

Ő azonban ezt úgy látszott nem vette észre; mert minden apropós nélkül kezdte:

— Lányok ujat mondok, valami ujat! Tudjátok-e micsoda nap lesz holnap? András napja . . . a nevem napja . . .

Közbevágtunk mind a hárman.

— Sokáig éljen a bajuszdod gazdája! (Nem volt még bajusza, pedig már huszonötödik évében járt.)

— Csokoljon meg az, a kit legjobban szeretsz — ötven év múlva!

— Jöjjön ki a sorsjegyed — — — álmodban!

Ilyenformán még sok szerencsét kívántunk neki. Barátnőim, a kik gyermekkori játszótársai voltak s ezen régi ismeretség alapján gyakran volt alkalmuk az ő nyelvének fulánkjaikat érezni, most kitétek magukért.

Megvárta míg elvégeztük, illetve kifogytunk a szóból s azután visszafelelt:

— Köszönöm, köszönöm s ezerszeresen kívánom nektek vissza, hanem most az egyszer még sem találhatok el a hangot, mert én nem azért említettem a nevem napját, hogy a szerencsekívánataitokban részeseüljek, hanem, hogy nektek egy jó szolgálatot tegyek azzal, a mit magam is csak most hallottam. Azonban most már elhagyom, nem érdemlítek, hogy elmondjam.

Kételkedve kiáltottunk fel. Ah!

Azután közelebb húzódtunk hozzá, ösztönözve a kíváncsiságtól, miután kezdtük észrevenni, hogy nem esett jól neki a gratulációi.

Érdeklődésünk kibékítette.

— Hát, tudjátok — kezdé — holnap András napja lesz. Ezen a napon a férjhezmenni-való lányok bójtöltni szoktak. De nem csak olyan husvéti bójtöltes módjára, hanem étlen-szomjan töltve a napot. Aki aztán ezt a bójtöltést s a hozzá szükséges ceremóniát megtartja meglátja álmában, hogy ki lesz a férje.

— Oh mi ezt már tudtuk régen s tavaly is bójtöltünk. — Kottyantották ki hirtelen a lányok.

Én szemrehányóan tekintettem rájuk. Mennyi mindent beszéltek nekem s erről hallgattok! Pedig ez milyen érdekes! — Megtudni ki lesz a miénk!

Unokafivérem nem is hagyta szó nélkül:

— Bójtöltetek és senkit se láttatok — mondá — a mi azt jelenti, hogy holtig leányok maradtok. Azért nem dicsekedtetek el vele senkinek!

A két leány nem hagyta magát.

— Mindketten egyet láttunk. Olyan embert, a ki nem érdemli meg, hogy dicsekedjünk.

Nem is bójtöltnék többet soha! Ketten nem lehetünk egynek a feleségei, de ha lehetnénk sem menénk ahhoz, a kit láttunk. Nem vagyunk szerelmesek belé.

— No, akkor szeretném, ha engem láttatok volna, — felelt vissza Endre — mert én sem vagyok szerelmes. A leányok a fülembé sugták, hogy csakugyan őt látták.

E közben anyám is bejött s hozzá fordultunk tanácsért.

— Próbáljátok meg, — mondá — annyi haszna mindenesetre lesz a bójtöltnék, hogy önmegtartózkodás szokat. Sok leány nem bírja a nagypénteket átbójtöltni s csodálatosan ezen a napon nem lesz beteg a bójtöltő.

A sok szónak végre az lett a vége, hogy másnap bójtöltnék. Endrének pedig meg is köszöntük, hogy eszünkbe juttatta a nagy napot.

* * *

Izgatottan vártam a reggelt, hogy megkezdjem a bójtöltést. Az intézetben sokszor volt bójtöltnék részem s rajtam is beteljesült az anyám mondása, hogy attól feltem, ezt pedig vártam. Anyám pedig, mintha csak próbára akarta volna tenni állhatatosságomat, a kedvenc ételeimet főzette.

Apám folytonosan bosszantott. Majd meglátod, a holdkóros orvost.

Velünk átellenben ugyanis egy fiatal orvos lakott pár het óta. Endre azt beszélte felőle, hogy holdkóros. Megis mutatta nekünk egy este az orvost, a mint az a templom lapos tetején sétált egy ruddal a kezében. Hát még mikor a toronyra mászik! Azt látnátok! mondá.

Mindezek dacára állhatatos maradtam.

Eközben beesteledett. A szokáshoz híven piritottam egy szelet kenyéret s vettem egy pohár vizet. Azután a kenyérből ettem egy harapást s ittam a vízből egy kortyot, a maradékot pedig az asztalra tettem.

Már most a ki álmodban a kenyerekből eszik s a vízből iszik, az lesz az én férjem.

Igy elkészülve, leültem az ágyam szélére s azon kezdtem gondolkodni, hogy tulajdonképpen milyent szeretnék én látni.

Önkénytelenül eszembe jutott az orvos. Isten őrizz, hogy őt lássam! De bármiké akartam kiverni az eszemből, annál inkább eszembe jutott!

Nem — — — nem — — — ezt nem akarom látni! Az borzasztó volna — — — Az én férjem éjjel a toronytetőn! Ezt el kell felejtenem — — — még felőle álmodom csakugyan!

Inkább egy fess huszártisztet — — — igen, azt akarok látni. Van kauzióm — miért ne? s erősen rá gondoltam, mintegy erőltetve a lelkemet, hogy csakis egyenruhásnak adjon helyet álmodban.

Ekkor zaj és kocsirobogás hallatszott be az udvarról. Vendégek jönnek — gondolám s örvendeltem, hogy eljöttem lefeküdni, most aligha távozhatnak s kárba veszne a bójtöltnék.

Az ágy karjára dőlve meg nézegettem az ablakon át a holdas éjszakába, midőn csak hirtelen felnyílik az ajtó.

A rémületől szólni sem bírtam.

Elöttem állt — — — a holdkóros orvos.

Nem az jutott eszembe, hogy az orvos van nálam, hogy a szobamba tolokodott egy férfi; hanem, hogy itt a holdkóros, most mi lesz velem?

Éreztem, hogy minden erőm elhagy s kezemet alig bírtam tartani az ágy karján. Az orvos pedig egyenesen felem tartott. Majd átkarolta a derekamat s borzasztóan kezdett szultogni.

Tudja-e miért jöttem? Magáért. Az apja az előbb kikoszorúzott. Nem adom a leányomat egy beteg emberhez — mondá. Oh, de én nem hagyom magamat elutasítani, mert én nem vagyok beteg; annál inkább, mert tudom, hogy maga is szeret engem. Azzal egy eséköt nyomott az ajkamra, mely borzadályllyal töltött el.

— Ugye — ugye, hogy szeret — folytatta és azután ölebe kapott s egy pillanat alatt künn állott velem az ablak párkányán.

Már ekkor mozdulni sem bírtam. Nem voltam ura idegeimnek.

Az orvos pedig sebesen ereszkedett le a folyosóra, onnan pedig a szomszéd háztetőre

Ott leült s újra beszélni kezdett hozzám:

— Tudod-e édes, haza viszlek? Oda fel az én lakásomba, a felhők közé. Oda — — — oda — — — Ott leszünk igazán boldogok — — — Ott nem tilthatja meg senki, hogy szeressük egymást. A toronytetőről éppen beülhetünk abba az ezüstfelhő kocsiba s azon tovább megyünk. Ott senki sem fog minket háborgatni! Majd örült erővel szorítva magához, a templom felé indult velem.

Én nyitott szemekkel, de bémult tagokkal tehetetlenül feküdtem karjaiban.

Borzadva tekinttem alá a szédítő magasságból. Láttam házunk ablakait kivilágosodva, jelölül annak, hogy ott még ébren vannak. Néha árnyalak vonult el az ablak mellett. Ez talán apám — gondolám. — Gondoltanul jár-kei a szobában, nem is jut eszébe a leánya — a ki élet-halál közt lebeg néhány ölnyire tőle, egy beteg, egy álomjáró karjaiban.

Szegény anyám! Te azt hiszed, álmodozom, pedig kitudja láts-e többet élve? Hatha felébred rablóm, mielőtt leszállana a földre, vagy pedig a toronyig visz s onnan a levegőbe lép velem!

Elszántam magam a halálra. Gondolatban búcsút vettem mindazoktól, a kikhez valami emlék, szeretet fűzött.

Már a templom melletti háznak a tetején voltunk. Egyszer csak elkezdett itni az óra a toronyban.

A hangok hallatára megrezzent s jobban magához szorított.

Hah! — mondá — jön az apád — — — hogy cseng a sarkautyuja a templom tetején! De nem ér el — — s örült sebességgel szökött át egyik fedélről a másikra, mignem a házak megszűntek.

Egy utca vezetett keresztül a házak között.

Itt megállott egy pillanatra.

Az utcán járok beszédét tisztán értettem. Próbáltam magam kiszakítani a karjaiból, de nem volt erőm még most sem. Ő is figyelmes lett a hangokra s már azt hittem felébred — de ellenkezőleg még jobban felriadt.

— Fussunk — — — fussunk — mondá — üldöznek, elfognak — — —

Azzal át akart ugrani a tulsó soron levő házra — de nem érhetne el.

Leestünk.

A szobaleány eszméletlen állapotban talált meg reggel az ágyam előtt. Az álom hatása alatt kiállott izgatótsággal, félelem, beteggé tett.

Orvost kellett hívni. A holdkóros lakott legközelebb Apám őt bízta.

Azt mondják az anyám ellenkezett: Egy álomjáróra bízunk a beteg leányunkat — mondá.

Hát még ha tudta volna, hogy miatta lettem beteg! Az apám ekkor nevetve beszélte, hogy a barátjai fogták az orvosra, hogy holdkóros, a miért minden este feljár a toronyba csillagokat vizsgálni. Mi a távesövet rudnak néztük a k. zében.

Tréfáltak vele s az orvos nem bánta.

Hanem azért engem úgy meggyógyított, hogy már farsangon olyan lakadalomban voltam, a hol én voltam a menyasszony s az orvos a vőlegény.

Két barátnőmet hívtam meg koszorúlánynak.

Egyik a vőlegényével — egy huszártisztel, a másik pedig Endrével tanuskodott az esküvőnkön.

Meg is jegyezte a huszártiszt jegyese: Csak mese az

Andrasnapi álom, mert én kétszer egymásután Endrét láttam s mégis máshoz megyek férjhez.

Tavaszzal aztán ő is egybekeltek. Egy felévre az esküvőjük után berendelték az urát Boszniába csatázni. A neje követte.

Később Endre is megnősült. Elvette a másik leányt. Három évig éltek együtt; ekkor az asszony tudósvést kapott s meghalt.

Endre vigasztalhatatlan volt.

Tíz év múlva hazajött a huszártisztné Boszniából — — — özvegyen. A csatában nem esett el a férje s most véletlenül a saját fegyvere okozta a halálát.

Addig vigasztalták egymást Endrével, a mig egyszer azt hallottuk, hogy Endre nősül, elveszi az özvegy asszonyt.

IRODALOM.

Magyar Nemzet. A modern sajtó hatalmasan kibontotta a gondolat szárnyait. Esmék és tervek manapság megalósulnak sokkal rövidebb idő alatt, mint a mennyi ezelőtt azok megéreleléséhez kellett. Az események v. harmódra számulandak be ezernyi mértföldeket s a műveltség és tudás a köznapi forgalomban értéktárggyá lettek. A rotációs gép tökéletesen átalakította a hírszolgálat egész szervezetét. Az anyag bővült, a feldolgozás sokoldalubb lett, új formák alakultak ki az újságcsinálás technikájában s az az olvasó-közönség legmesszebbmenő igényeihez simult minden tényező, a mely a hírlapírás és hírlapterjesztés szolgálatában áll. A „Magyar Nemzet”, a mely a nagy és magasztos szabadelvű tradíciók zászlaja alá toborozta Jókai Mór és Bekies Gusztáv főszerkesztők és Adorján Sándor felelős szerkesztő vezetésével az újságírás legedzettebb munkásait, készen találta az Athenaeum részvénytársaságnál mindazokat az eszközöket, a melyekkel a leg-tökéletesebb módon megfelelehetett maga elé tűzött feladatának: komoly, megbízható, érdekes és irodalmi színvonalon álló cikkekben és közleményekben gyorsan beszámolni az eseményekkel, hozzászólni minden aktuális kérdéshez és irányt adni a közvéleménynek. Széles összeköttetései az összes politikai pártokkal lehetővé teszik, hogy a „Magyar Nemzet” az országos és pártpolitika egész szövevényét éber figyelemmel kísérhesse, a készülő eseményeket az összes lapoknál jóval előbb jelezhesse, s a politika kulisszatitkairól idejekorán tájékozást nyújthasson. Az osztrák eseményekről naponta kétszer kap a Magyar Nemzet megbízható és kitünően értesült tudósítójától telefonértesítést, külföldi hírszolgálatát pedig a világ összes fővárosában megbízott első-rangu hírlapírók végzik távirati úton. A civilizált világban nem képzelhető oly esemény, melyről egy-két óra múlva már távirati értesítés ne érkezne a „Magyar Nemzet” szerkesztőségéhez. A művészek és művészetek világában, a főváros intézói körében, a mezőgazdaság, kereskedelem és ipar összes testületeiben elsőrangú cikkekkel van képviselve a „Magyar Nemzet” s azért nem kerülheti el figyelmét semmi, a mi az újság-olvasót, bármely irányban is érdekelhetné. Egy nyüzsgő hangyabolyhoz hasonlít a „Magyar Nemzet” szerkesztősége egész napon át. Attól a pillanattól kezdve, a mikor a kora reggeli órákban az első posta megjelenik, a hírszolgálat egész gépezete működni kezd. A tudósítók egész raja jön és megy; gyűjtik a legaktuálisabb híreket s lázas sietséggel dolgozzák fel a legkülönfélébb rovatok számára. S jönnek halomszámra táviratok és levelek vidékekről, Bécsből, Berlinből, Párisból és Londonból. Közben számtalanszor csilingel a helyi telefon, a melyen külső munkatársai tesznek jelentéseket, vagy érdeklődők tudakozódnak s közölnek híreket. A rovatok vezetői az így egybegyűlt anyagot osztályozzák és megrostálják, kiosztják a munkatársaknak megfelelő feldolgozásra s minden órában garmadaszámra halmozzák fel a szerkesztő asztalára a kéziratokat, a melyek a nap eseményeinek történetét és kritikáját foglalják magukban. A leglázasabb munkaidő délután 2 óráig tart. Két óra után érkeznek a parlament tudósítók a szerkesztőségbe, a kik a házban történetekről, a folyosók életéről s a klubok intim eseményeiről számolnak be. A bécsi és külföldi híreket a villámszárnyaim ekkor hozza a táviró és telefon s a gazdasági élet élénk létezését tükröz k vissza a helyi, bécsi és külföldi börzékéről érkező tudósítások. A reporterok ebben a rövidre szabott időben gyűjtik százfél az érdekeses újdonságokat, s még azokról az eseményekről is, a melyek lapzárta után történnek, előzetes tájékozást szereznek és adnak. A vezércikkek, a melyeket az ország első publicistái írnak, többnyire a parlament után készülnek s mindig a legaktuálisabb eseményekről mondanak véleményét. A tárcza és a színházi rovat a legjelesebb írók kezében van. Abban mindig az irodalom java, az utóbbiban pedig a legújabb s legérdekesebb tömörkedő hír lát napvilágot. S mikor a szédítő munka véget ér s a tömörkedő fáradság eredménye csillogó ólomkolumnába öntve a nyomda óriási pincéjébe kerül, a hatalmas körforgó-gép fülsiketítő kattogása és dübörgése közepette születik meg az újság, a „Magyar Nemzet”. S megszületik sokkal hamarabb, mint a nap elmulása. A „Magyar Nemzet” ugyanis azt a kiszámíthatatlan előnyt nyújtja olvasóinak, hogy 12 órával előbb meg az összes fővárosi napilapokat s ugyanakkor, a midőn ott a fővárosban a reggeli lapokat olvasni kezdik, a „Magyar Nemzet” már az ország legtávolabbi vidékein is elmondja a tegnapi összes eseményeit. A „Magyar Nemzet”-et már az esti vonatok röpitik a szó szoros értelmében a Kárpátoktól Adriáig s dacára annak, hogy már este 6 órakor jelenik meg, mindent tud és mindent közöl, a mit a többi lapok csak másnap reggel hoznak. A munka egyszerű beosztása, a rendelkezésre álló sok és kipróbált újságírói erő, a tökélyig fejlesztett nyomdaipar s egy hatalmas szervezeti kiadóhivatall teszik csak lehetővé, hogy ez a rengeteg gépezet mindennap fennakadás, sőt a legesekélyebb zavar nélkül végezhesse szédítő feladatát.

